ПОЛИТИКИН ЗАБАВНИК

20 ДИНАРА 1952

Година XXI — Број 410
Субота, 7 новембар 1959

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ

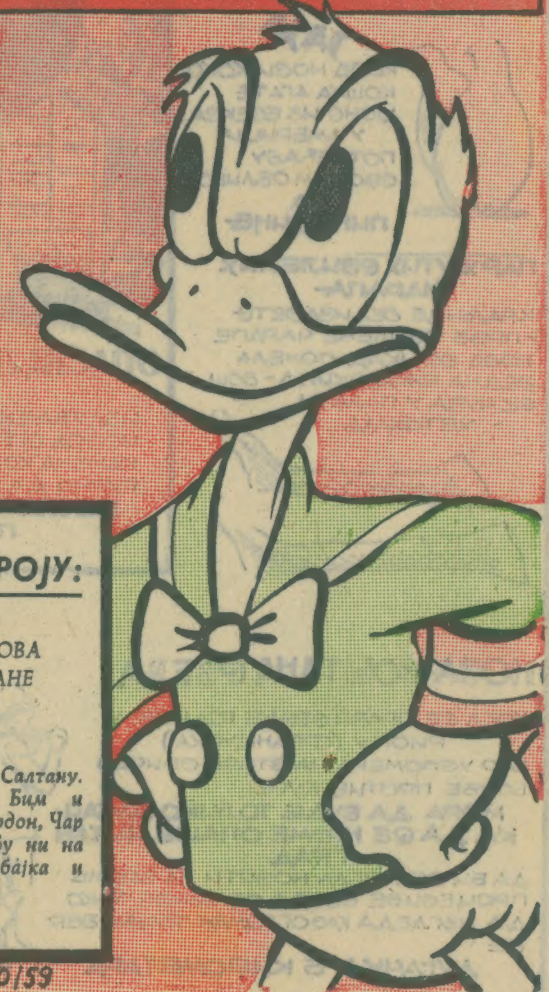

У ОВОМ БРОЈУ:

Т.–20/59

ПРЕ ЧАРЛА...

Вероватно се још многи из данашње најстарије генерације посетилаца биоскопа сећају филмова великог комичара Макса Линдера, јер су се до изнемоглости смејали гледајући тог претходника Чарла Чаплина. Његови филмови су се давали пре Првог светског рата па све готово до 1925 године. За њега су стручњаци говорили:

— Нико не може играти као Линдер. и због тога ће остати незабораван.

Сам Чарло Чаплин је једном приликом у друштву Линдера, изјавио:

— Да није било њега ја никад не бих био на филму.

Данас се о њему зна само из старих бележака. Био је велики комичар, а завршио је живот трагично — самоубиством. Последњи његов филм био је приказан 1923 године, када је имао 40 година, а живео је још само две.

Да би сачувала успомену на свог оца његова кћи већ годинама прикупља све његове филмова и фотографије, јер је он за њу, наравно. највећи комичар света.

Није лагао...

Минхенска полиција је недавно ухапсила неког В. Вагнера, просјака и богаља без обе ноге, због тога што је просио у сектору града где је то забрањено.

У полициској станици дошло је између иследника и просјака до веома необичног дијалога:

— Одакле долазите?

— Из Штутгарта.

— Како сте дошли?

— Аутомобилом.

— Ко је возио кола?

— Мој шофер!

— Да ли је у колима било још кога осим вас двојице?

— Да, била је моја пратиља.

Запрепашћењу иследника није било краја. Испоставило се да „јадни“ просјак није лагао: он је један од најбогатијих људи Штутгарта, сопственик неколико вишеспратница, власник луксузног аутомобила Мерцедес Бенц, а шоферу даје стан, храну, одело и 30.000 франака у готову. Све своје богатство Вагнер је зарадио у току 40 година просјачења. Његова пратиља је изјавила да „газда“ у празничне дане зарађује чак и 12 до 18 хиљада динара на сат!

Снага страха

Године 1909 — тачно пре пола столећа — Абдул Хамид II, један од највећих тирана у историји, био је свргнут с престола и интерниран. Турска је одахнула.

Овај владар, који је носио незавидни надимак „крвави султан“, живео је у сталном страху од атентата и због тога је у својој палати Јилдис-Киоску у Цариграду изградио компликован систем заштите. Да чланови какве завереничке групе не би били у могућности да изненада упадну и да би се њихово приближавање успорило, ходници који су водили у султанове одаје били су толико уски да је кроз њих могао да прође само један човек. Султан је имао 50 радних и исто толико спаваћих соба. Испред сваких врата увек је стајао по један тешко наоружан „туфанкџи“. Одаје су биле повезане тајним вратима и нико није знао у којој се од њих султан налази. Абдул Хамид је одлазио на починак тек кад би почело да свиће, а устајао је већ у осам часова. На домаку руке увек му је стајао један револвер и какво хладно оружје. Сва врата била су „блиндирана“ и имала браве чији је тајни механизам знао само султан. Свуда по двору налазила су се у подовима врата — поклопци која су се отварала кад се на њих стане или помоћу нарочитог механизма, тако да су се нежељени посетиоци за трен ока могли наћи у подруму.

Највеће изненађење за оне који су после свргавања Абдул Хамида претражили његову палату претстављало је бесумње двадесет воштаних лутака. Свака је имала запањујућу сличност са султаном не само по лику, већ и по оделу. Једна лутка је седела на дивану у једној соби, друга за писаћим столом у другој, трећа у фотељи. Њихов „задатак“ је био да збуне евентуалног нападача и приме ударац намењен султану.

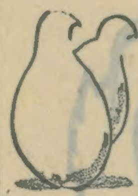
УСПЕО СНИМАК

Овај „квартет“ делфина као да пева или, можда, очекује да неки залогај падне с неба.

Делфини су најинтелигентнија морска створења, због чега их природњаци сврставају у групу великих мајмуна, као што су орангутан и шимпанза. Увек су расположени за игру и шалу и забављају посетиоце акваријума широм целог света: Њихове скокове изнад морске површине нарочито кад су у близини брода и очекују храну, прате сви путници.

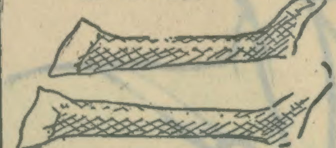
Ripley's ВЕРОВАЛИ ИЛИ НЕ!

3 ПРАСЕТА
КОЈА ЈЕ ЗА ВРЕМЕ ОРКАНА ИЗГУБИО А. ЛИНКОЛН ИЗ ПИРС КАУНТИЈА (САД) НАЂЕНА СУ ПОСЛЕ 3 СЕДМИЦЕ У СНЕЖНОМ НАНОСУ НЕШТО ОМРШАВЕЛА, АЛИ ИНАЧЕ САСВИМ ЗДРАВА

ЈАЈА
КОЈА НОСИ КОКОКОШКА АГАТЕ ШОНС ИЗ ЕСЕКСА У АМЕРИЦИ ПОТСЕЋАЈУ СВОЈИМ ОБЛИКОМ НА **ПИНГВИНЕ**

ПАР ЖУТИХ СВИЛЕНИХ ЧАРАПА
КРАЉИЦЕ ЈЕЛИСАВЕТЕ — ПРВЕ СВИЛЕНЕ ЧАРАПЕ КОЈЕ ЈЕ ИКАД ПОНЕЛА ЈЕДНА ЕНГЛЕСКИЊА — ЈОШ СЕ ЧУВА У ПАЛАТИ ХЕТФИЛД

ОПАСНА ПАГОДА БА ДЕН
У ИНДОКИНИ
ИЗДУБЉЕНА ЈЕ У ЧВРСТОЈ СТЕНИ ИСПОД ОГРОМНОГ СЛОБОДНОГ КАМЕНА КОЈИ ЛЕЖИ ТАКО НЕСИГУРНО ДА СЕ **ЗАКЛАТИ ОД ДОДИРА ПРСТОМ**

НОВА ВОШТАНА СВЕЋА
КОЈА СЕ ПРАВИ СВАКЕ ГОДИНЕ У РИОМУ (ФРАНЦУСКА) КАО УСПОМЕНА НА СТАРИ ОБИЧАЈ БОРБЕ ПРОТИВ КУГЕ **МОРА ДА БУДЕ ТОЛИКО ДУГАЧКА ДА СЕ ЊОМЕ ОПАШЕ ЧИТАВ ГРАД**
ДА БИ СЕ МОГЛА НОСИТИ ЗА ВРЕМЕ ПРОЦЕСИЈЕ СВЕЋА СЕ УВИЈЕ ТАКО ДА ИЗГЛЕДА КАО ОГРОМАН ТОЧАК ЈЕР ЈЕ **ДУГАЧКА 5 КИЛОМЕТАРА**

ЧОВЕК КОЈИ ЈЕ МОГАО ДА СКОЧИ НА ЈАЈА И ДА ИХ НЕ РАЗБИЈЕ!
ЏОЗЕФ ДЕРБИ ИЗ ДАДЛИЈА (ЕНГЛЕСКА) МОГАО ЈЕ ДА СКОЧИ НА ОТВОРЕНУ КОРПУ ПУНУ ЈАЈА И С ЊЕ ОПЕТ НА ЗЕМЉУ И ТО ТАКО ЛАКО И БРЗО **ДА НИЈЕДНО ЈАЈЕ ЧАК И НЕ НАПУКНЕ!**

6·8

ОДРЕКАО СЕ ИЗУМА

Ролшуе је изумео Јозеф Мерлин, млади белгиски механичар и музичар. Године 1760, на једном маскенбалу у Лондону, Мерлин је ставио ролшуе из ноге, узео виолину и ишао свирајући од госта до госта, изазивајући одушевљење присутних. У једном мо-

менту, Мерлин је услед велике брзине изгубио равнотежу и свом силином ударио у скупоцено огледало, здробио и њега и виолину и задобио тешке посекотине. Обесхрабрен, он се одрекао свог изума, који ни други после овог несрећног случаја нису усвојили читав један век.

ЗА ДИВНО ЧУДО

Приликом последње ерупције вулкана Мон Пелеа, на Мартинику, потпуно је уништен град Сент Пјер са 28.000 становника. У животу је остао само један човек, урођеник

који се, осуђен на казну затвора, у моменту ерупције налазио у једном подруму дубоко испод површине земље. Међутим, и он је осетио последице ужасне експлозије — по целом телу је задобио јаке опекотине.

НЕОБИЧАН ДОКАЗ

Пре извесног времена могао се у америчкој штампи у рубрици „мали огласи" прочитати овакав оглас:

„Траже се паукови без обзира на величину. Њујоршки музеј".

Повод овом огласу је чудан — управи музеја је досадило стално неповерење туриста према старостима споменика — јер на њима нема чак ни паучине.

ЗАБЕЛЕЖЕНО

Из података Метеоролошког бироа у Америци може се видети да је 1928 године у Небрасци падао град незапамћене величине Неколико највe-

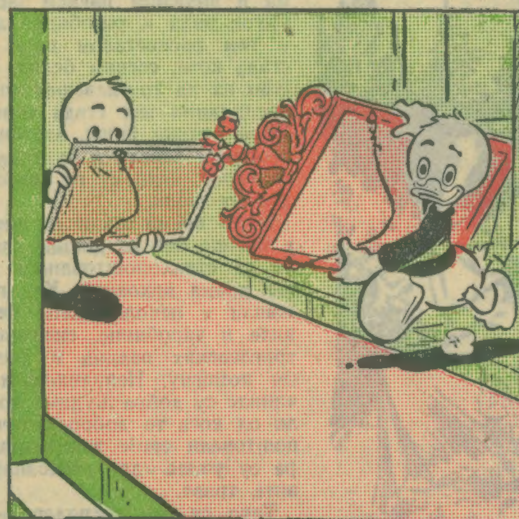
ћих зрна је тада премерено и установљено да је једно било тешко 680 грама, а у обиму имало 43 сантиметра.

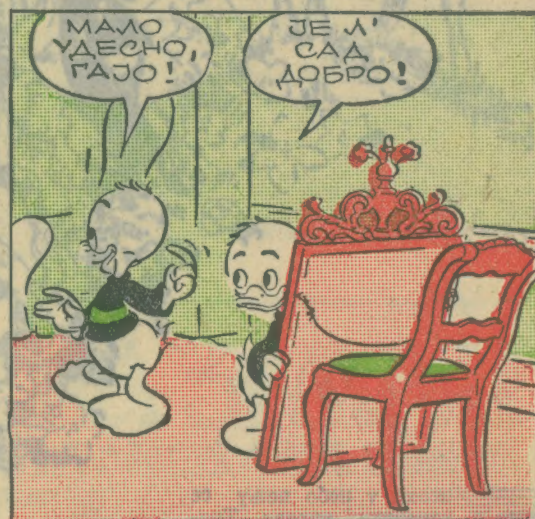

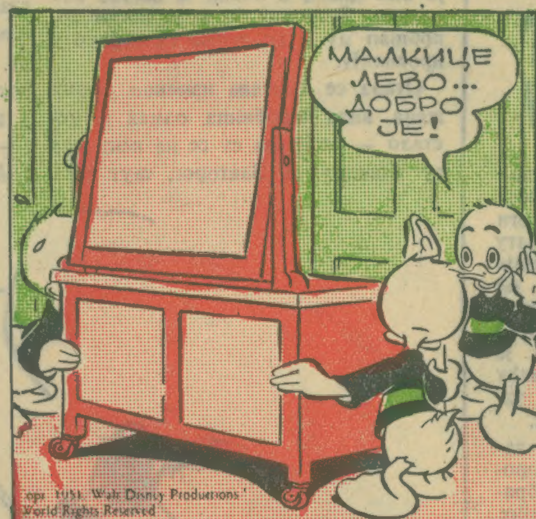

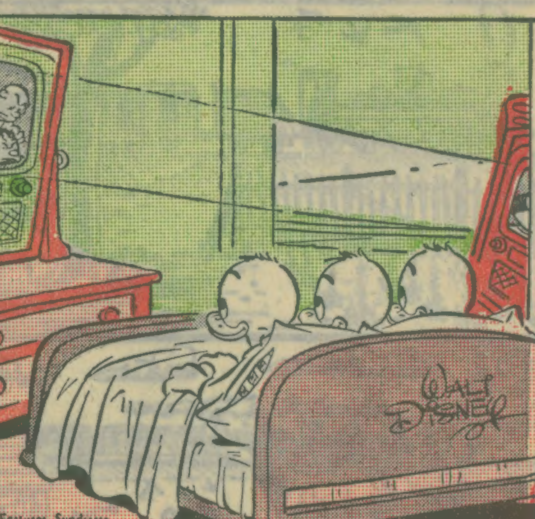

Лојд осигурава астронауте

Све америчке осигуравајуће компаније којима су се седам будућих путника у васиону обратили — одбиле су, упркос замашним сумама које су им нуђене, да их осигурају. Они су стављени у исту категорију као и гангстери које друштва не осигуравају ни за милионе. Британски Лојд је први прекинуо ову праксу и прихватио да осигура америчке астронауте сврставајући их у категорију са возачима камиона нитроглицерина и радницима на црквеним торњевима.

Прошле године у свету је произведено 1979 милијарди цигарета, и то 470 милијарди комада само у САД. У односу на 1957 годину то претставља повећање за 4,5 отсто, али од њих би могао да се „изатка" ћилим широк 2,10 метра а дуг од Земље до Месеца.

ОТКАД СЕ НОСЕ ПАНТАЛОНЕ

Немогуће је одредити тачно време када су се почеле носити панталоне. У сваком случају оне нису биле саставни део гардеробе ни Грка ни Римљана, јер се не виде ни на једном прастаром споменику, који приказује људе ова два народа. Можда прву појаву панталона треба тражити код европских Индогермана, а после доста времена њих су почели да носе и са јужне стране Алпа. То не значи да стари Грци нису знали за панталоне, али су само своје непријатеље — варваре — приказивали у њима. На старим вазама налазе се слике амазонки и Тројанаца у панталонама, па чак и Парис, тројански јунак, носио је њих. Али, ниједан се Грк у њима није сликао.

Са горње стране Алпа носиле су се панталоне од крзна и других тканина које су обавијане око ногу као увијачи. Можда су панталоне галског порекла и по историчару Полибиусу биле су у употреби још у трећем веку пре наше ере. Кад римски књижевници напишу „Гали у бракату", тиме означавају „Гале у панталонама", јер су они називали тај део одела који су носили око ногу и кукова: „брака". У 12 веку почеле су панталоне помало да личе на данашње.

У Рим је седамдесете године неки Цецина донео прве панталоне. Наравно, ова новина је изазвала велику сензацију и потсмевање, али једном прихваћене, панталоне

су ношене све више иако су неки цареви, као Хонориус, строго кажњавали оне који су их обукли.

Оријентални народи носе панталоне вероватно још пре него Европљани. Помиње се да су стари Хебрејци кажњавани због ношења панталона, које су по угледу на Персијанце почели да облаче. Само, ту су их носили и мушкарци и жене чије умногоме потсећају на нама познате „димије".

Мода панталона преносила се изгледа, највише за време сеобе народа. У неким гробовима на полуострву Јитланд нађени су лешеви мушкараца из четвртог века, који су имали на себи панталоне веома сличне данашњим.

У садашње време сви мушкарци цивилизованих народа носе панталоне, сем Шкотланђана који никако не замењују своје кариране сукње.

ЛЕГЕНДА И СТВАРНОСТ

Златорог

КРАЉ ТРИГЛАВСКИХ ГОРА

Високо у небо пењу се каменити врхови Триглава. До самог трозубог триглавског врха пружио се оштри изрецкани Реж. Крај њега румена Рјавина дели долину Кот од долине Крма, које негде доле почивају у зеленилу. Ту су врхови Цмир, Врбанова Шпица, Мишељ, Хрибарице, Тричарица и многи други.

И док се дубоко у долинама види само тамно зеленило шуме, дотле овде у висинама влада голи крш и камен. Стена се наслања на стену, растргана и искидана, као да је нека дивовска снага пировала на високим падинама, пропланцима и снежницама где се снег не топи ни усред лета.

А само овде-онде, у удолици некој, може да се види по која рпица траве или жбуњ ниског планинског бора, кржљави планински родендрон или стручак бледуњавог планинског цвећа: малокрвне анемоне, маљавог рунолиста или модрог енцијана.

Тихо је и мирно у хладним планинским висинама. Одјеци камења, које се котрља низ стрмину одбијајући се о стену, најчешће су једини звуци који се овде чују праћени шкргутањем и цијукањем поткованих цокула пролазника планинара.

А све је то некад било другојаче!

Давно, сасвим давно, — прича стара словенска легенда, — триглавске падине, данас камените и голе, биле су прекривене бујним ливадама и шареним цвећем јарких боја. Групе вила и чаробница живеле су у том расцветалом рају чувајући стада коза, сасвим белих, и напасајући их на триглавским ливадама. А предводник тих стада коза био је један велики јарац, златних рогова, необичне лепоте и чудесне снаге — Златорог, како су га становници из долина звали.

У то време људи се нису верали у висине већ из долине само гледали са страхопоштовањем и љубављу према врховима. Кад год би се нашли у невољи, лепе беле жене, виле и чаробнице, силазиле би с триглавских падина и долазиле да им помогну. Невидљивим силама чиниле су добра људима који су знали од кога то добро потиче па су поштовали своје заштитнице. Пастире су училе да распознају лековите траве.

Тако су оне господариле Триглавом. Са суседних брда људи су гледали триглавски рај трудећи се да примете Златорогова стада јер су она, веле, била чаробне лепоте. Нарочито сам Златорог, господар триглавских стрмина.

Нико од људи није се усуђивао да пође горе. Ко би само покушао, пропао би у непогодама и олујама које би виле пуштале по целом Триглаву. И ловци би радо пошли у лов на Златорога, који је хитро прескакао са стене на стену. Јер, причало се, ако би се неко дочепао његовог златног рога, постао би господар силног злата и сребра која нека страховита многоглава аждаја чува у пећини под Богатином, изнад Бохиња.

Али Златорог није могао тако лако да се улови. Чудесна је била његова снага и вештина којом је скакао преко провалија. Могао је увек да измакне гониоцима који би га појурили. Усто, његови златни рогови значили су страх и трепет за људе.

Још једну нарочиту моћ имао је Златорог. Ако би неко и успео да га рани, на оном месту где би пала кап његове крви порасла би одмах бујна и румена алпска ружа. А довољно је било да Златорог поједе њен листић и да опет буде здрав и чио и врати му се сва његова снага и силна моћ. Због тога, они који би кренули на Златорога морали су тако да га улове да на месту остане мртав.

Многи и многи су прижељкивали злато, али се нису усуђивали да пођу на страшног Златорога који је опсењивао својом лепотом.

Један ловац се ипак одлучио. Кренуо је на Триглав и цео један дан лутао по његовим височима не би ли нашао Златорога. И најзад га је спазио: стајао је на једној стени и гледао у долину. Ловац је опалио и зрно је прошло поред самог срца Златорога.

Он се пропео и почео да бежи.

Ловац је пошао да га тражи. Веровао је да ће га наћи по трагу крви која је одмах почела да бије у млазевима из Златорогових груди.

Али, догодило се чудо. Уместо крвавих мрља, ловац је опазио нежне алпске руже које су ницале по црвеним траговима.

Од руже до руже одмицао је ловац све даље и дубље у планину. И онда, одједном, на једној окомитој стени, опази пред собом Златорога. Чупкао је листиће руже и рана му је већ била зарасла. Сунчеви зраци, који су падали на његову главу и златне рогове, одбијали су се и осветљавали околину. Призор је био диван и ловац је застао као очаран. Златорог је искористио то, пришао му и роговима га гурнуо у провалију.

Отада се Триглав изменио. Белих жена, вила чаробница, одмах је нестало — отселиле су се на неку другу планину. А Златорог, љут због овога, изгазио је цветне ливаде и зелена поља. На врховима рогова носио је поломљено дрвеће и шарено цвеће с Триглава. Стада белих коза остала су без чувара и разбежала се по пећинама и увалама тражећи хране и паше које је било све мање јер је Златорог све уништио.

Тако је Триглав остао го, стеновит и пун крша. Само у најнижим својим деловима, у долинама које су лежале сасвим дубоко, остало је зеленило. Тамо Златорог није хтео да силази да се не би срео са људима које је отада омрзнуо.

Прошло је много времена, али Триглав је био и остао краљевство Златогорово. Људи су доцније почели да се пењу по триглавским врховима но њега нису сретали нигде. Овде-онде видела би се само по која дивокоза како се вешто вере и скаче по стрменим литицама. То су некадашње беле козе остављене саме, подивљале, постале дивокозе.

Људи су узалуд тражили да међу њима виде Златогора. Он лута, потпуно усамљен, по беспутним каменитим врховима а људима се показује само кад треба да умру!

Ако неки од смелих и неустрашивих плининара пође без пута и стазе преко вертикалних литица, појави се понекад Златорог. Поносно сијају његови златни рогови и севају његове крупне тамне очи. А планинари обично загледани у њега, забораве на опрезност и падају у дубоке провалије, којима Триглав обилује. Златорог их гледа како падају и опет самује у свом каменитом краљевству жалећи што су људи били тако зли и уништили рај који је раније владао.

Ту стару словенску легенду о Златогоровом краљевству причају старци пастири који дубоко у долинама напасају своје овчице или краве. И када поред њих пронесу тело неког погинулог планинара, завијено у крвави чаршав, обично кажу:

— Ето, Златорог се свети...

Али и они, грицкајући оглодани камиш своје дуге луле, покушавају да својим старачким очима угледају у сурим стенама поносну прилику краља триглавских гора, усамљеног владара каменитих литица Златорога...

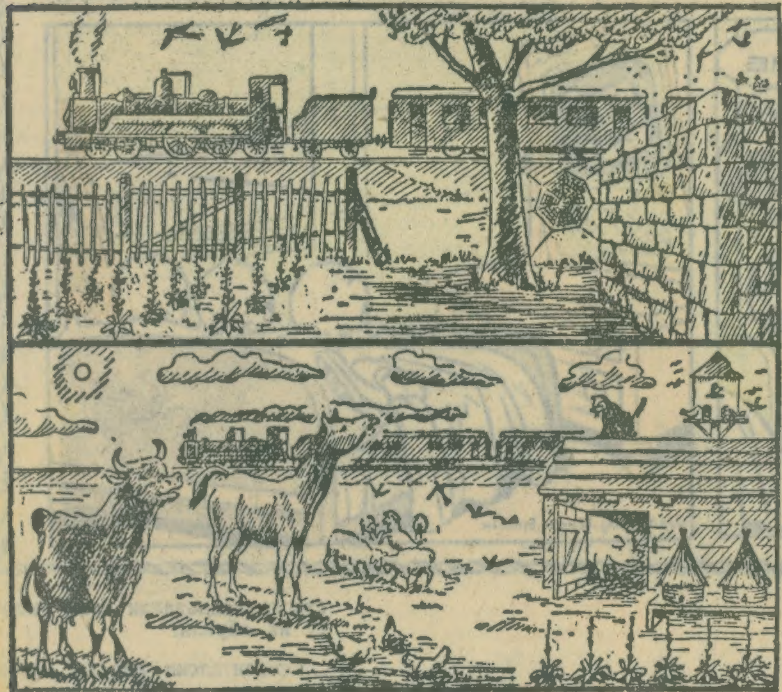
СМРТ НА АСФАЛТУ

Услед појачане моторизације све се чешће догађају саобраћајне несреће. Статистике показују да на асфалту најчешће губе живот старији људи. Утврђено је да се од 1950 до 1955 године удвостручио број жртава од преко 65 година. Исто тако дошло је до пораста несрећа и међу децом, али проценат није тако висок као код старијих.

У Холандији, например, забележено је да годишње просечно губи живот у саобраћајним несрећама 97 старијих особа на милион становника. Тек прошле године тај број је опао на 40, али је ипак број настрадалих већи, тако да је у односу на раније године пораста чак за 70 процената. После Холандије која има највећи број смртних случајева старијих људи, долазе Норвешка, Јапан, Јужноафричка Унија и Данска. Сједињене Државе и Ирска бележе опадање жртава.

У погледу броја жртава у саобраћајним несрећама на првом месту је Јапан. Од 1953 до 1957 године било је 2.336 мртвих на милион аутомобила. Колико је то велик број говори један други податак: у Сједињеним Државама је у истом периоду забележено само 129 жртава на исти број аутомобила.

Према подацима Уједињених нација после Јапана долази Италија са 1.272 жртве на милион возила. На трећем месту је Финска са 861 жртвом, а затим следе Швајцарска са 534, Норвешка са 416, Ирска са 405, Велика Британија са 390, Данска са 363, Холандија са 338, Шведска са 316, Аустралија са 309 итд.

ШТА ЗНАЧЕ ОВЕ ДВЕ СЛИКЕ

Погледајте добро ове две слике и реците нам шта оне претстављају? Има ли између њих какве сличности? Или у чему је разлика? Како бисте назвали једну, како другу слику?

Дајемо вам одмах одговор, ако се нисте сетили, али би било добро да најпре сами покушате да решите то питање.

(Прва слика могла би да носи име: „Биће лепо време". Наиме, на слици ласте лете високо, паук је исплео велику мрежу, цвеће се расцветало, дим из локомотиве диже се право увис, а све су то, по народном веровању, знаци лепог времена.

Другу — доњу слику, могли бисте да назовете: „Падаће киша", јер ласте лете ниско, крава муче, коњ рже, свиња рокће, голуби се купе око свог голубарника, овце се збијају у стадо, пчеле се не удаљавају од кошнице, цвеће је затворило крунице, око Сунца се налази прстен, дим из локомотиве иде водоравно, а све су то знаци да треба очекивати кишу.)

САМО ЈЕДНА ПРЕМИЈА

Шкотланђанин прекорева своју жену:

— Забога, зашто си купила одједном две срећке, када добро знаш да постоји само једна главна премија.

СКУПОЦЕНА ИДЕЈА

— Имам једну идеју, која вреди брат брату стотине хиљаде динара!

— А колико тражиш за ту идеју?

— Сто динара у готовом.

Претекао ХУДИНИЈА

Тимоти Дил-Расел, син једног енглеског лекара има тек двадесет и једну годину, а већ својим подвизима превазилази и најсмелије артисте. Чак ни Худини, најчувенији вештак у скидању окова није му дорастао.

Од свих досад приказаних „чуда" млади Расел највише је задивио енглеску јавност својим последњим извођењем. Спутан у ланце, са оковима на рукама и ногама, висио је главачке о ужету привезаном за хеликоптер, на висини од 30 метара. Да би се посматрачи уверили да не „блефује", висио је тако неколико тренутака а тада... за 30 секунди одбацио је са себе ланце, за 15 секунди скинуо лисице с руку, затим „лудачку кошуљу" и окове с ногу. Све ове „радње" трајале су 105 секунди.

На крају, оставши да виси у ваздуху слободан, весело је махао рукама запањеним гледаоцима.

КРОЗ АЛЕЈУ ЛИМЕНИХ ТИГАЊА

Денмарк, улица у Лондону у коју се скреће из живе саобраћајнице Черинг Крос Рода, тесна је и неугледна. У њој је свега двадесет и седам малих зграда. Осим неколико локала у приземљу све остале просторије у овим кућама претрпане су нотама, зидови се и не виде од слика познатих певача шансона, у њима по цели дан одјекују звуци клавира и песама чији аутори тако жарко желе да оне постану шлагери. Оданде, из „Тин Пан Али" — Алеје звеке лимених тигања, како ову улицу још називају, амерички и енглески музички издавачи пуштају у свет лаку музику.

Ко год је у стању да напише стихове и уз речи компонује мелодију налик на шлагер може да закуца на свака врата у „Тин Пан Али". Ако неком срећном поднесе своје музичко дело на оцену директору баш у тренутку кад неки познати певач или диригент оркестра жели да употпуни свој репертоар, и песма му се свиди, онда... Ако је то Алма Коган, певачица шлагера тренутно на гласу, или Ев Босвел, једна од најпознатијих и најомиљенијих певачица таквих песама — онда је успех двоструко већи. И аутор и издавач могу тада задовољно да трљају руке: први ће стрпати у џеп 10.000 фунти ауторског хонорара, а други, који је морао да стави на коцку 3000 фунти за издавачке трошкове, обогатиће се преко ноћи.

Супротно се наравно чешће догађа. После првог неуспеха понеки аматер-сликотворац се помири са судбином, а неки остаје упоран. Само нијадан толико као лондонски аматер Мичел Прат. Са својом баладом „Саденли" (Изненада) обијао је све прагове тамошњих издавача. И свуда је одговор био: „Не". Годину и по дана слушао је то исто. Најзад је за злосрећну плочу „Саденли" сазнао истакнути филмски глумац Петула Кларк. Мелодија га је усхитила и почео је да је пева. И „Саденли" је убрзо постао шлагер сезоне.

Ев Босвел

Још један од таквих није клонуо и — имао је среће. Клавиристи дансинга Џое Хендерсону досадило је било да стално само прати оне који згрћу паре. Рекао је себи: „Па и ја то могу". И није погрешио. За своје првенче трудио се да заинтересује једну фабрику грамофонских плоча. „Не". Ређао је онда по „Тин Пан Али", но и овде нико ни да га погледа. Сав бесан одлучио је да сам постане издавач. О свом трошку издао је своје три прве композиције шлагера и на њима зарадио десетине хиљада фунти. А у њујоршкој „Тин Пан Али" добио је за њих после једну од првих награда.

НЕМА СЛИЧНЕ ЗБИРКЕ

Од пре кратког времена посетиоцима музеја у Ашафенбургу на Мајни пружа се прилика да виде збирку какву свакако нема ниједна друга слична установа на свету — стенице: 403 рода са 1457 врсти и варијаната. Од свих њих само једна воли људску крв и позната је као постељна стеница. Остале су — изузимајући две, које нападају слепе мишеве и ласте — вегетаријанци. Конзерватор ове ретке колекције каже да се у њој налазе и „прави драгуљи" за које би стручњаци дали читаво имање.

ЧАРДАК НИ НА НЕБУ НИ НА ЗЕМЉИ

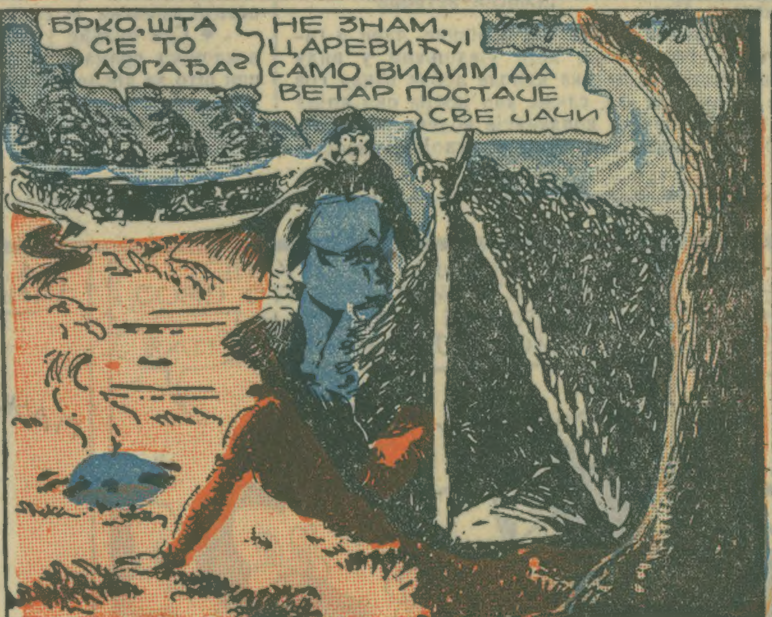
ПО МОТИВИМА ИЗ НАРОДНИХ ПРИПОВЕДАКА

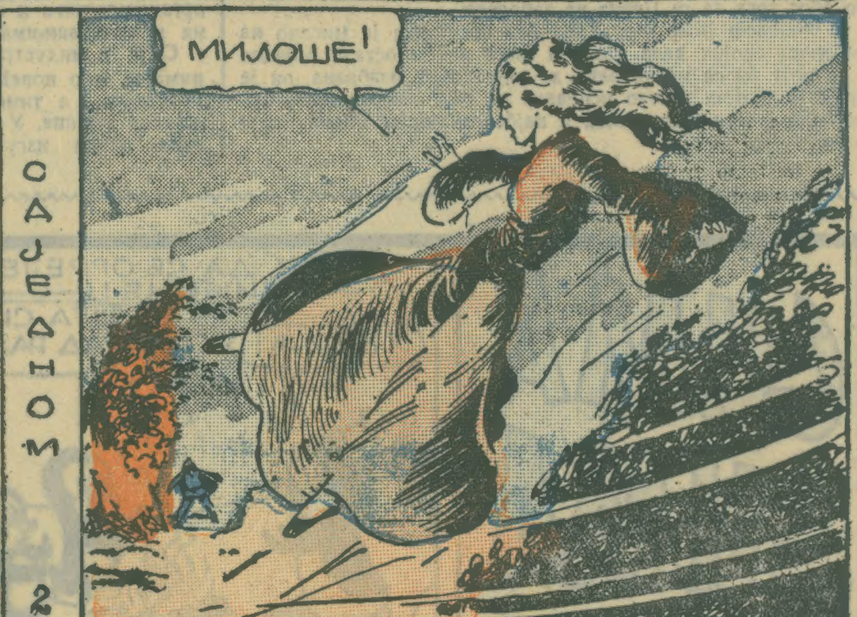

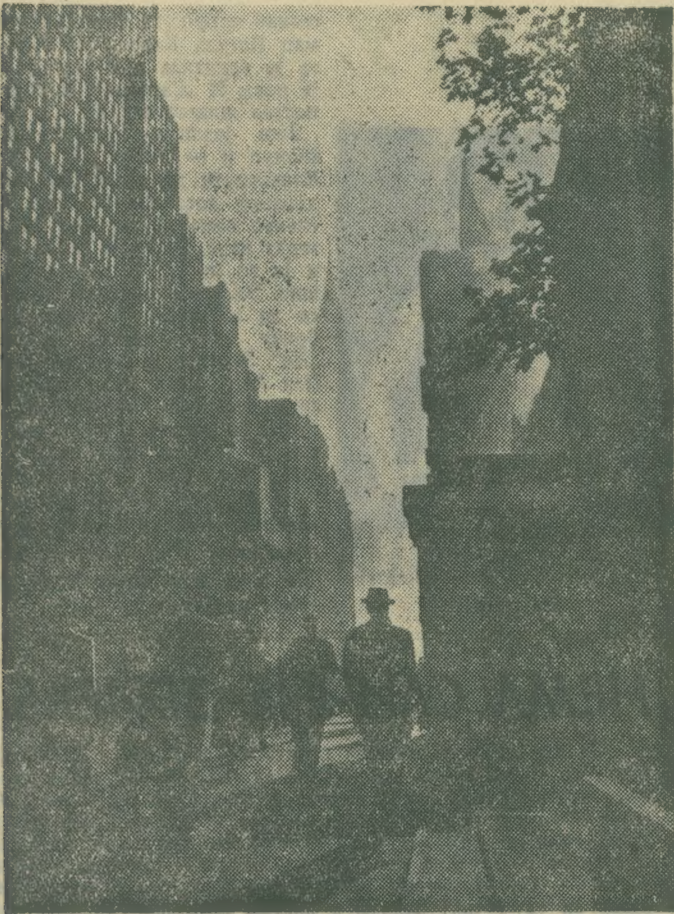

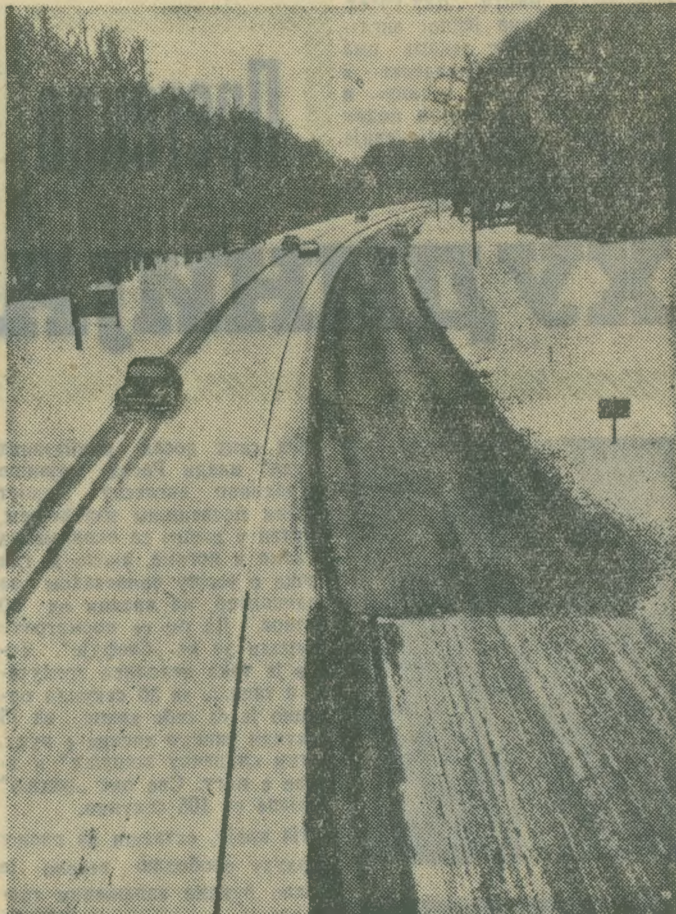

2

КЛИМА ГРАДОВА

ГРАД — „КАМЕНА ПУСТИЊА“ — „ВУЛКАНИ“ У ГРАДОВИМА — ТЕМПЕРАТУРА ВАЗДУХА И ПАДАВИНЕ У ГРАДОВИМА — ШТА СВЕ УДИШУ СТАНОВНИЦИ ВЕЋИХ ГРАДОВА — КАТАСТРОФА ПОДНЕБЉА ХОЛИВУДА

У новије време поклања се све већа пажња проучавању климе градова. Овим проблемом баве се највише немачки, амерички и совјетски климатолози, који су установили да не само један град, него и поједини његови делови имају своју специфичну климу, која се знатно разликује од оне у суседним насељима.

У току зиме милиони...

Познати немачки климатолог Алберт Кразер написао је о клими градова целу књигу, која је објављена 1937, а њено допуњено издање 1956 године. Кразера с правом сматрају као најбољег познаваоца овог веома важног проблема.

Савремени велики градови одликују се мноштвом грађевина, огромном површином лимених кровова и претежно асфалтираним улицама, због чега Кразер назива градове „каменим пустињама“. У овим пустињама, густо насељеним, троше се стотине хиљада тона угља и других горива, док су им улице закрчене аутомобилима, чији број у неким градовима прелази милион! Дим и пепео сагорелог угља и других горива, гасова које избацују мотори аутомобила и других возила, као и прашина која се подиже услед свега овога и ветра, стварају изнад града застор „магле“.

Велики индустриски градови могу се, без претеривања упоредити с вулканима који годинама избацују у атмосферу стубове дима, гасова и пепела. Нарочито су јаки такви „вулкани“ у великим индустриским рејонима, где се градови спајају један с другим, као што је случај у Горњој Шлезији, Рурској Области, Лондонском басену и сличним местима. Само у Горњошлеском индустриском рејону постоји 671 индустриско предузеће на површини од 2.373 квадратна километра. Годишње она троше око 12 милиона тона угља и других горива, а кроз димњаке за то време избаце у ваздух око 650.000 тона пепела и преко 170.000 тона сумпорне киселине и других отровних супстанци, што зависи од тога шта фабрике производе.

У центрима великих европских и америчких градова има десет пута мање озона него у околним местима. Грађани у недостатку чистог ваздуха удишу толико загађен да се од њега суше четинари и нестају неке врсте лишајева.

У једном кубном сантиметру ваздуха у великим градовима има просечно 147.000 честица прашине и дима. У плућа одраслог човека који удише само по један литар ваздуха у току једног часа продре 150 до 160 милијарди разних честица, од којих су многе веома отровне. Може се замислити тек какав су ваздух удисале Бечлије, када је у његовом центру било нађено 4 милиона честица у једном кубном сантиметру ваздуха! Разумљиво је онда зашто је такав ваздух опасан по људско здравље.

У мањим градовима ваздух је бољи јер у њему има просечно 34.300 а највише до 40 хиљада честица у једном кубном сантиметру. Најмање је њих над океанима и у планинама вишим од 2.000 метара — једва око 950 у једном кубном сантиметру, што значи да је тај ваздух просечно преко 150 пута чистији од оног у већим градовима.

Број честица мења се у току године па и само једног дана. Највише их је у јесењим и зимским месецима, а у току дана између 9 и 15 часова.

Што чешће поливање улица

Поред честица, ваздух великих градова садржи и мноштво бактерија. Тако грађани Париза удахну са сваким кубним сантиметром ваздуха лети просечно 6.550 а зими 3.250 разних бактерија. Међутим, ваздух у селу има лети око 550 а зими 190 бактерија у истој количини ваздуха. И број бактерија у ваздуху мења се у току дана. У једном кубном сантиметру ваздуха у Лиону, у Француској, било је у седам часова 640 бактерија, а 12 — 23.000, у 16 — 75.000, а у 19 часова 88.000 бактерија. Поливање улица знатно смањује број бактерија у ваздуху, па је зато оно веома корисно и треба га обављати што чешће. Тако је у Паризу у 14 часова било установљено да у једном кубном сантиметру ваздуха има 10.000 бактерија а после поливања њихов број се смањио на половину.

Од загађеног ваздуха у градовима страдају не само живи организми него и метали. Према истраживањима обављеним у САД, у индустриским рејонима је јако повећана корозија метала, а тиме и губитак њихове тежине. У току 20 година бакар изгуби 6,2, никл 20,9, а цинк 27,9 посто тежине. Међутим, за исто време у сеоским насељима бакар изгуби свега 1,2, никл, 0,6 а цинк 2,9 посто.

Све ово, а нарочито примери уништавања појединих врста лишајева, сушења четинара и смањивање тежине односно уништавања појединих метала показује колико је неслућено опасан ваздух у великим градовима по здравље и живот његових становника.

Ноћни „покривач“ града

У граду је трајање Сунчевог сјаја краће него у његовој околини. Због тога градови примају приближно за једну петину мање топлоте него села и поља, рачунајући по јединици површине. Зато би у градовима требало да буде хладније него у селима, али није тако. Средња годишња температура ваздуха у градовима виша је него у његовој околини за 0,7 до 1,5° Ц. „Камена пустиња“ има мало зеленила, она је сува. У градовима су незнатни губици топлоте од испаравања влаге са тла и биљног света, па се зграде у току дана јаче загреју. Ноћу, магла која лебди над градом служи као одличан „покривач“: чува град од „прехладе“, јер спречава израчивање топлоте. Зато је у граду и ноћу топлије него на суседним пољима и у селима.

На температуру ваздуха у градовима много утиче и испаравање топлоте из самих зграда, димњака, транспортних возила па и самих људи. У Средњој Европи одавање топлоте у граду за време зимских месеци једнако је, па чак и веће, од Сунчевог загревања.

Градови умерене климатске зоне имају краће зиме него села у њиховој околини, пошто им је дужи период са позитивним температурама. У градовима касније почне а раније престане загревање просторија него у селима.

„Сеоски ветрови“

Честице прашине, чађи и гасова, који уједињени у виду велике куполе лебде изнад града, служе као језгра око којих се кондензује водена пара. Сем тога, град са својим високим зградама дествује на стварање и кретање облака као што чине и високи пошумљени брежуљци — успорава њихово кретање и омогућује њихово сакупљање изнад града. Због тога већи градови добијају знатно више падавина.

У градовима су чешће непогоде и пљускови. За разлику од сеоских атара, падавине у граду су, по правилу, без економске користи, чак, зато што испуњавају градску канализациону мрежу, плаве улице и станове стварајући понекад и људске жртве, изгледају штетне. Хигијенски значај киша у граду може бити врло велики, јер киша „прикива“ привремено прашину за тле и разбија градску маглу.

Топлији град готово увек има изнад себе мање густ стуб ваздуха него његова хладнија околина. Зато према граду дувају тзв. „сеоски ветрови“, који са поља и из шума доносе чисти ваздух. Густа градска магла спречава их да продру и у сам центар града, па се чист ваздух издиже изнад ње. Али, ако град има широке булеваре и веће паркове, онда они разбијају градску маглу и омогућују да чист ваздух са поља струји кроз град.

Кад настане „смог“

У многим приморским рејонима честе су магле и градови који су се баш ту развили појачавају њено стварање па је зато она у њима веома густа. Када се њој прикључи још дим, онда настаје „смог“ — сива или жућкаста загушљива магла. „Смог“ је права несрећа за Лондон, Бремен, Хамбург, Лос Анђелос и друге сличне градове. У Лондону он односи британској привреди дневно око 50.000 фунти и многе људске животе. У току најјачег „смога“ који је покрио Лондон од 4 до 9 децембра 1952 године изгубило је живот преко 4.000 људи.

„Смог“ полако али сигурно гуши и Лос Анђелос. Клима овог града сматрана је, не тако давно, за једну од најбољих у свету. Небо готово без облака привукло је пажњу филмске индустрије, па се у близини Лос Анђелоса развио највећи филмски град на свету — Холивуд. Али, како се овде ширила и индустрија за прераду нафте а број аутомобила у граду достигао два милиона, настало је право загађивање ваздуха. Све чешће се јавља магла која омета филмска снимања у природи око Холивуда. Страшни „смог“ је већ много пута покривао Лос Анђелос и његову околину, а ако то учеста, што је вероватно, треба очекивати да се филмска престоница света, Холивуд, премести у крај са бољом климом.

СУЈЕТА ВЕЛИКИХ

✦ О славном данском писцу бајки Андерсену говорили су његови савременици да је сујетан као какво дете. Кад би се, например, вратио с каквог дужег пута у Копенхаген, обукао би своје најсвечаније одело, ставио на себе сва одликовања и шетао би се горе-доле главним улицама да би сутрадан имао задовољство да у свим дневним листовима прочита: „Андерсен се вратио“.

✦ Велики француски сатиричар Волтер падао је у право очајање кад би интересовање Парижана било усмерено на неку другу, а не на његову личност. Сваког дана, све до своје смрти, он се извозио у својим луксузним кочијама, са огромном периком на глави и одевен у своје најбоље одело, и то само због тога да га Париз не заборави.

✦ Филозоф Жан Жак Русо без престанка је мислио на бесмртност својих дела. Да иза њега не би остала ниједна реч за коју би се могло рећи да није добро изабрана, он је по неколико пута вршио исправке не само својих филозофских дела, већ и сваког, чак и најбезначајнијег писма и цедуљице.

Друга земља — други предмети

● Спасавање утопљеника заведено је прошле школске године у Финској као обавезан предмет у свим школама. Програмом је предвиђена и обука о вештачком дисању.

● У Италији се припрема увођење новог предмета у школама — „активне педагогије“. Ученици и ученице виших разреда убудуће ће морати да држе предавања својим млађим друговима из нижих разреда.

● У јапанским школама уведени су као обавезни предмети „вештина телефонирања“, „вештина организовања и извођења радио-емисије“ и „вештина претседавања на политичком скупу“.

● У Аустрији се припрема законски пропис који би ограничио дужину и обим домаћих задатака да би ученицима остало времена за спорт и остале облике разоноде.

● Сви будући учитељи у Боливији обавезни су да своју наклоност према позиву који су изабрали докажу на тај начин што за време похађања учитељске школе морају да науче десет одраслих неписмених особа да читају и пишу и да им пруже основно знање из географије, историје и природних наука.

БОРБА ЗРИКАВАЦА

Људи су се одувек забављали инсектима — нарочито лептировима, и бубамарама — а од старих грчких песника дознајемо да су Атињани волели, поред осталих инсеката, скакавце и зрикавце. Данас, крај радија, телевизије и толиких других забава човеку је нажалост остало мало времена за инсекте, али има земаља у којима се људи још нису сасвим отуђили од ових сићушних бића.

Једна од њих је Кина. Додуше, ни у њој се не придаје онолика пажња зрикавцима као некад, али у неким крајевима људи се и данас окупљају да посматрају њихове борбе, кладећи се на једног од два неустрашива „ратника".

Кинези су, некад, са задовољством слушали монотону песму овог инсекта. Да би их имали крај себе правили су им резбарене мале кавезе, које су носили о појасу када су полазили у шетњу. Хранили су их брижљиво комадићем краставца, зеленом салатом, свежом травом, а кад би се разболели, неговали су их. Чак постоје и разни начини лечења попаца до којих су искуством дошли стари кинески видари.

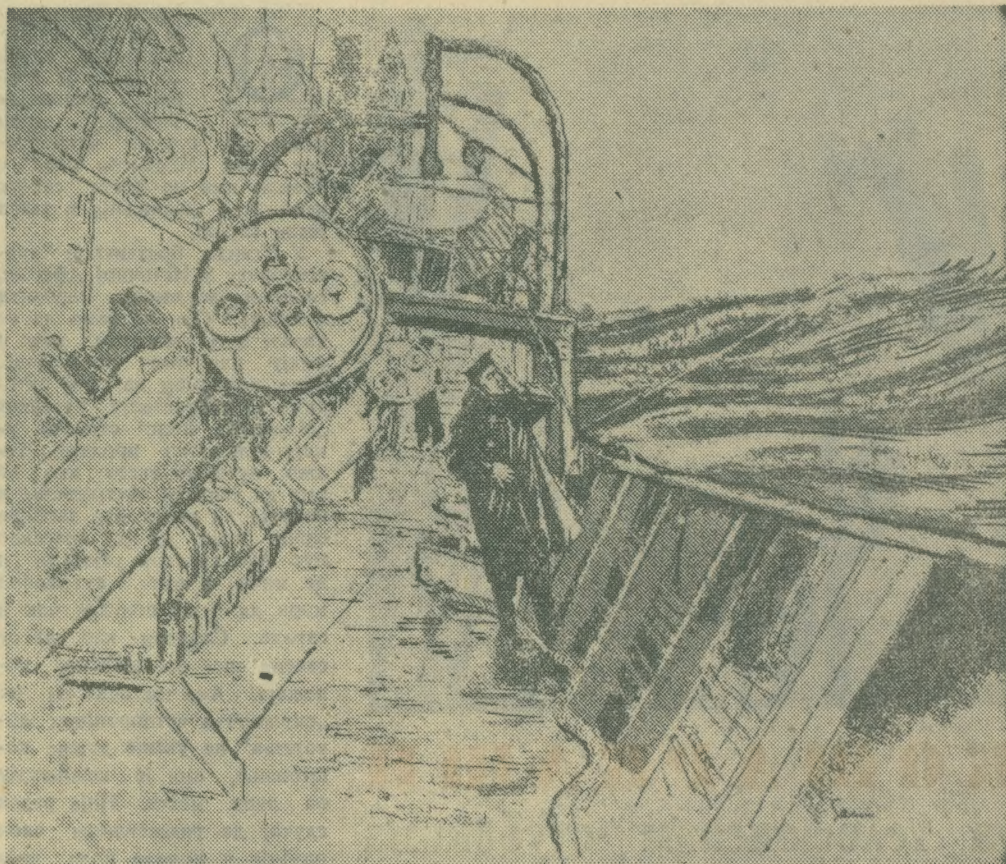
Кинези су одгајивали скакавце и попце за међусобну

борбу, као што се и данас у многим земљама — негде више негде мање — негују борбени петлови. У двема општинама близу Кантона одржавале су се повремено редовне борбе којима је присуствовало доста грађана. Мечеви су приређивани на малим ринговима. Људи, који су се кладили, дражили су животиње помоћу нарочитих четкица.

Можда ће неко да примети како је борба зрикаваца чудновата и смешна забава, али не треба журити са таквим закључцима. Замислите шта би само стари Кинези могли да кажу о борбама с биковима!

ЗБОГ СЛУЧАЈА ЈЕДНОГ МОРНАРА

Ово је прича о улози коју је „Матапедија", корвета канадске морнарице, одиграла у ублажавању тегоба безбројних морнара савезничких снага који су за време Другог светског рата патили од морске болести. Многи бивши чланови посаде „Матапедије" чак чврсто верују да су у многоме заслужни за добијање поморског рата. — Ја лично, — каже Џон Родес Стерди који прича о овом случају — дао бих нашем ложачу Мехонију одликовање. Ако нисмо заслужни за добијање рата, свакако смо заслужни за проналажење пилуле Бр. 2—183.

Опаснија од подморнице

То у сваком случају није обична пилула. Позната по службеном имену „лек против морске болести краљевске канадске морнарице", она је пружила заштиту од највеће беде која може да задеси једног поморца. Јер све док она, 1943 године, није изашла из лабораторије, тешко да би и један поморац могао без недоумице да одговори ако би му се поставило питање: „Шта претставља већу опасност за дефинитивно добијање рата на Атлантику: непријатељске подморнице које испод површина вребају на савезничке бродове или морска болест?"

Откако се човек отиснуо на море, медицина је заузела и задржала чудно и тврдоглаво становиште према морској болести. Човек је могао да лежи смрвљен у својој морнарској постељи, неспособан чак и да се покрене, али је за медицину он био здрав. Заправо, тако је било све док посада „Матапедије" није пре гла да такав став лекара измени.

„Матапедија" је била брод-пратилац за заштиту конвоја од немачких подморница у Северном Атлантику. Њена западна база био је Сен Џон на Њу Фаундленду, а крајњи источни циљ неки забачен фјорд на исландској обали. Једна кружна пловидба трајала је око месец дана. Ниједна од канадских корвета није имала свог лекара и медицинска помоћ могла се добити само са разарача — ако би се такав појавио негде на хоризонту.

После десет минута

Ложач Мехони дошао је на „Матапедију" у децембру 1941 То му је био први брод. Када је „Матапедија" кренула из базе, стајао је на њеној палуби као поносни патриота. Десет минута касније, лежао је тешко болестан.

Разуме се, Мехони није био сам у тој невољи. Многи су првих дана тешко подносили љуљање брода, али док су се остали временом привикли и опоравили, њему је било све теже. Главни машиниста дошао је најзад капетану и рапортирао да је нови ложач потпуно бескористан јер не може ни да се дигне из постеље.

Болесни ложач постао је општа брига. Лежао је лица потпуно сива, с нечим мртвачким у изгледу. Не само што је био јако омршавео, већ изгубио интересовање за све, па чак и за сам живот.

После 16 и по дана стигли смо на Исланд и укотвили се крај једног великог британског брода-стоваришта. Предали смо ложача Мехонија у њихове руке уверени да ће га лекар отпремити у болницу. Али, кад сам отишао по извештај, бродски лекар ми је рекао да ложачу није ништа, да је додуше измршавео, али да су му срце и плућа у одличном стању. Једном речи, Мехони је здрав, а што се тиче морске болести — то није болест.

Лекар: „Није ништа"

Није преостало ништа друго но да Мехонија опет укрцамо и кад смо кренули са Исланда сиромашак је опет био с нама, болеснији него пре. На повратку нас је ухватила бура и кад смо најзад стигли на атлантску обалу добили смо наређење да отпловимо за Халифакс, на ремонт. Од капетана до последњег морнара сви смо имали исту мисао у глави: да стигнемо у Халифакс пре но што Мехони умре. Знали смо да умире, ако не од морске болисти, а оно од исцрпљености и глади. Пловидба за Халифакс била је права трка и ми смо је добили. Мехонија су одмах одвели лекару. Али, после два часа он се вратио на брод.

— Речено ми је да се вратим натраг, — рекао је дежурном официру који га је запрепашћено гледао.

— Зар ниси био код лекара?

— Јесам. И он ми је рекао да ми није ништа.

Вест је пролетела бродом Капетан је седео смркнута лица. Било је очигледно да Мехони неће преживети још једну пловидбу. Одржали смо кратак састанак свих официра и одлучили да предузмемо све мере и спречимо несрећу. Закуцали смо на многа врата и свуда били одбијени. Понекад су наше излагање саслушали с наклоношћу, али нам је свуда било речено да се хронична морска болест не признаје за болест.

Најзад смо затражили да нас прими контраадмирал, заповедник сектора атлантске обале. Пажљиво нас је саслушао и изгледа да га је нарочито заинтересовало моје тврђење да од огромног броја лекара у служби морнарице, само неколицина доспева на бродове, а да сви остали остају у обласним болницама и никад не виде пространи Атлантик с палубе каквог ратног брода. У то време у Халифаксу је било окупљено много лекара који су чекали нов распоред.

Те ноћи одржано је велико славље

— Каква је временска прогноза за сутра? — запитао је на крају адмирал свог ађутанта.

— Јак источни ветар.

— Добро. Уредите да сутра неки брод покупи на маневар све лекаре који нису неопходно потребни.

Следећег јутра сам посетио првог поручника на чистачу мина на коме је маневар изведен. Испричао ми је како је пловидба протекла.

— Знате, — рекао ми је — новим извештајем, укотвили на степеницама. Био је први на реду кад су лекари, још зелени од јучерашње пловидбе, стигли на посао. Већ после пола часа Мехони је био поново на броду да се јави капетану — и покупи своје ствари. Јер, у његовој буквици стајао је сада црн печат: „Непогодан за службу на мору", — а испод тога дрхтавим рукописом: „Хронична морска болест".

ти лекари правили су толику гужву да би се домогли бродске ограде и олакшали своје стомаке, да смо морали да их поделимо у партије. „Прва партија болесних од морске болести, напред до ограде. Прва партија отступи! Друга партија — напред!" И тако је то ишло читаво време, — завршио је он своју причу.

За то време ми смо деловали брзо. Пре него што је тог јутра амбуланта била отворена, Мехонија смо, са капета-

Те ноћи је на „Матапедији" одржано велико славље. Успели смо да морску болест ставимо на званичан списак болести.

Даље су се ствари развијале саме по себи. Наиме, чим је болест била призната, за њу су почели да траже лек и тако се родио Бр. 2—183.

ИАКО ЈЕ СПОРА...

Пут од 385 километара превалила је једна корњача коју су недавно ухватили у близини града Њумаркита, у Источној Енглеској. За то „путешествије" биле су јој потребне готово две године. Корњача је 1957 године побегла од свог власника, једног седмогодишњег дечка. Малишан је већ био заборавио своју љубимицу кад му је изненада стигло писмо из Њумаркита с вешћу да је корњача нађена. „Чарли", корњача, имала је на оклопу име и тачну адресу свог господара исписану масном бојом коју кише ни за време њеног дугог путовања нису опрале. Како је корњача успела да пређе 385 километара за две године, тј. да превањује сваког дана више од пола километра, засада је тајна.

Уметничке слике на текућој траци

„Аутоматизација на свим подручјима", — постало је гесло неког Мартина Ловица из Калифорније. Али је у томе претерао — увео је аутоматизацију и у уметности.

— Годишње продам око 47.000 слика — хвали се Ловиц који је из Немачке дошао у Сједињене Државе. Највише слика продајем хотелима и бродским компанијама, јер они имају највише празних зидова.

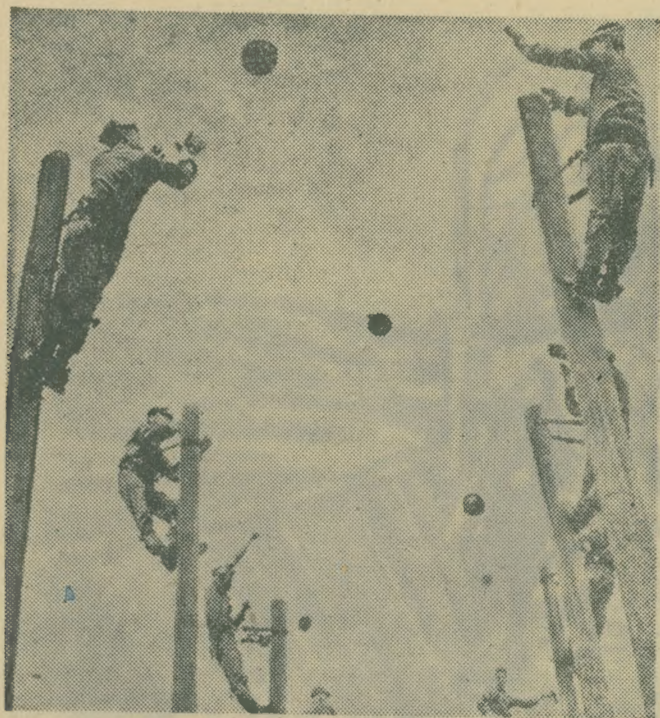
Ловиц не ради сам већ са 40 уметника својих помоћника из Америке и Европе. Британски сликар Тарнер радио је, по мишљењу Ловица толико брзо да је за неколико година направио 32.000 слика. Утрило је насликао 30.000 слика. Пикасо не заостаје, тврди Ловиц, јер спорост није мерило квалитета. Бернар Бифе, познати париски монденски сликар, ради далеко брже од најбржих сликара у Ловицовом атељеу.

Његовој уметничкој екипи помажу и апсолвенти школе за уметничко занатство који раде на текућој траци. Једном се Ловицу журило, па је ангажовао неког Индијца који је за један дан насликао небо на осам платна — радова других сликара.

СКУПА ПОБЕДА

Победа боксера Јохансона стаје Шведску, како је израчунао статистички завод, преко 12 милијарди динара. Да би пратили ток боксмеча за светско првенство Швеђани су изгубили просечно по три радна часа, што прерачунато у новац износи — 12 милијарди динара

КОШАРКАШИ на телефонским стубовима

У једној америчкој школи у Форт Гордону, у држави Џорџији, игра се јединствена кошарка у свету — на телефонским стубовима високим 10 метара. Ова необична игра заведена је да би се посетиоци школе ослободили страха и могли да раде рукама док се налазе на врховима стубова.

Испод стубова оних који још нису сигурни и држе се једном руком за стуб, стоје инструктори. Други су се потпуно отпустили и уживају у игрању ове најнеобичније кошарке на свету.

АНЕГДОТЕ

Када се у једном листу појавила вест о смрти Александра Хумболта, један његов поштовалац не знајући да је она нетачна, написао је Хумболтовом пријатељу вајару Рауху да би био срећан ако би могао добити лобању славног истраживача. Раух је показао писмо Хумболту и овај је одговорио молиоцу:

— Привремено ми је моја лобања још потребна, али ћу вам је касније радо ставити на располагање.

* * *

„Умро је Хајдн" — јавио је један париски лист. У част преминулог, Керубини је компоновао једну кантату, а у Паризу је чак и приређен свечан помен на коме је био изведен Моцартов „Реквијем".

Кад је Хајдн за то дознао, написао је писмо париском листу који је донео вест о његовој смрти:

„Молим вас да ме идући пут известите на време, јер ја бих радо дириговао Моцартовим „Реквијемом".

* * *

Познато је да је и Марк Твен имао једном прилику да у новинама прочита вест о својој смрти. Писмо које је послао редакцији било је кратко и гласило је:

„Вест о мојој смрти је веома преувеличана. Твен".

Необично осигурање

Одборници места Дурбан у Јужној Африци осигурали су своје место код лондонског осигуравајућег завода „Лојд" на суму од 31 милион фунти стерлинга. Ово необично осигурање је последица сталних сукоба и нереда између црнаца и белаца, па је у уговору наведено да се место осигурава против „штете" од демонстрација. Општински одбор плаћа годишње 25.662 фунте на име осигуравајућег улога.

Троструко више

Број иностраних студената на универзитетима у Западној Немачкој се за последњих пет година утростручио. У зимски семестар се уписало 18.955 иностраних студената из 104 земље. Највише их има из Ирана — 2.678, Грчке — 2.432 и Сједињених Држава — 1.691. Претежно студирају медицину, а затим машинску технику и грађевинарство.

ЛЕТЕЋИ БРОД

Пре две године на Волги се појавио брод са подводним крилима који је добио име „ракета". Он је био претеча бродова који не плове већ лете над воденом површином. Ове године ће бити пуштен у саобраћај нови већи модел оваквог брода са уграђеним атомским реактором. Шест метара дебео водени слој обмотаваће реактор смештен у трупу брода, и тиме штитити путнике од радијације. Развијаће брзину од 120 километара на сат.

„Најлепша" музика...

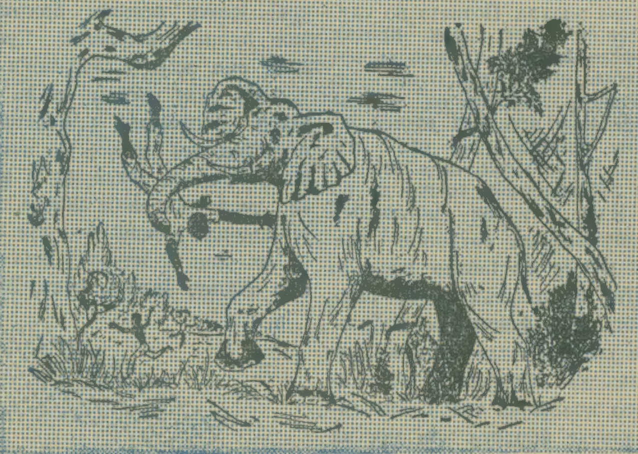

Одолети без оружја нападу разгоропађеног слона — прави је подвиг. Јустинијан Токваро, црни надзорник чувеног националног парка „Марчисон Фолс" у Уганди има на листи својих необичних доживљаја и такав један случај.

У Уганди, британском протекторату у Источној Африци, слонови заузимају нарочити положај. Они не само да се налазе под заштитом, већ и имају нарочите повластице. Тако, например, на свим путевима који пресецају резерват „Марчисон Фолс" слонови имају првенство пролаза. Тешко аутомобилисти ако не уме да савлада нестрпљење и покуша да отера или заобиђе слона који му је пресекао пут. Ако се слон узјогуни и не миче с пута, аутомобил мора да чека, понекад чак и сатима. Слонови као да су свесни свог повлашћеног положаја. Ако им нека од гих „смрдљивих четвороногих животиња" не укаже дужно поштовање, они је кажњавају на лицу места. Није редак случај да разгневљени слон разбије у комаде кола чији возач није стрпљиво сачекао да му Јумбо „дозволи пролаз".

„Јусти" — како сви називају црног надзорника Јустинијана Токваро — имао је много пријатних и непријатних сусрета с повлашћеним циновима „Марчесон Фолса". Он врло добро зна да слонови-мужјаци гледају на своја крда као на личну својину и да добијају праве нападе љубоморе, ако који чувар успе да задобије наклоност какве слонице или младунчета из њихових „породица".

О таквом нападу љубоморе радило се, вероватно, и оног дана када је један огроман слон напао Јустија с леђа. Надзорник је само осетио како се мужјакова сурла, као циновска змија, обавила око његових бутина. У истом тренутку, нашао се у ваздуху, беспомоћан, с главом надоле.

Јусти је знао да слонови примењују ову тактику онда кад намеравају да своју жртву разбију о најближе дрво. А до најближег дрвета било је свега неколико корака. Половину тог растојања слон је већ био превалио и не хајући за очајничко копрцање своје жртве. Пред самим дрветом животиња се зауставила и спустила Јустија на земљу, вероватно због тога да би га још чвршће обавила сурлом. Јусти је искористио тај тренутак: муњевитом брзином свукао је свој капут и бацио га у слонову отворену чељуст.

Овај неочекивани противнапад збунио је Јумбу. Устукнуо је неколико корака, с гађењем је испљунуо чуварев капут, а затим стао да га гази предњим ногама као какву ружну, гадну животињу. Али, тада је приметио да је човек стигао до дрвета и да се пуже уз њега. Јаросно је затрубио и полетео. Јусти се за то време већ био попео до најближе гране. Али, пре но што је стигао да је опкорачи, слон га је гурнуо сурлом и он је пао. То је за човека било најгоре од свега што се могло догодити. Јер, дивљи афрички слонови налазе нарочито уживање у томе да бесно избоду и изгазе жртву која лежи на земљи.

Једанпут, двапут, повио је слон своју снажну главу. Сваког пута успевало је црном надзорнику да у последњем тренутку избегне убод слонових зуба, заправо да се нађе између њих. Тај неуспех је толико разјарио слона да је у трећи напад унео сву своју снагу. Јусти је опет избегао ударац, а слонови зуби зарили су се дубоко у земљу. Слон више није нападао. Тако нешто никад му се још није догодило. Уздигнуте сурле појурио је према џунгли најбрже што је могао. Дуго још чуо је Јусти његово увређено, готово тужно трубљење.

— То његово трубљење — причао је касније Јусти једном репортеру — било је за мене најлепша музика коју сам икад чуо...

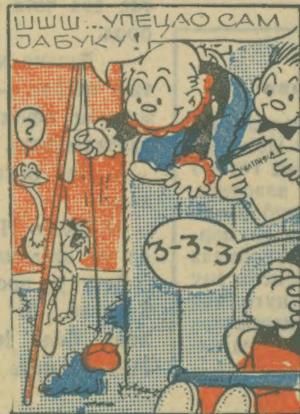

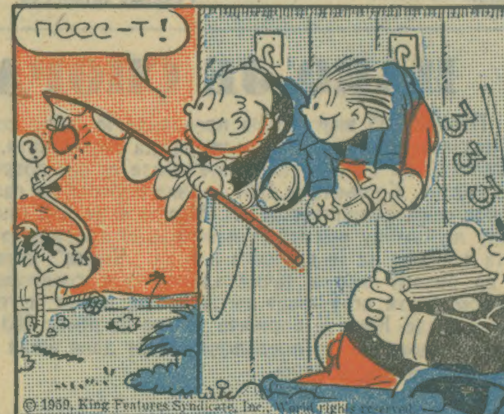

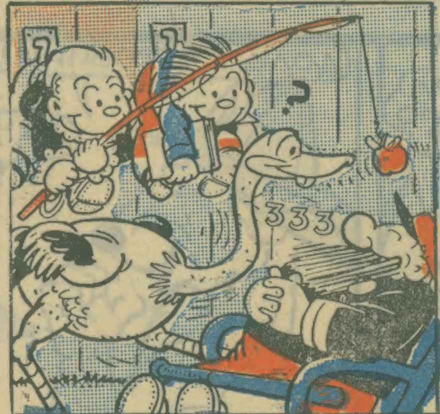

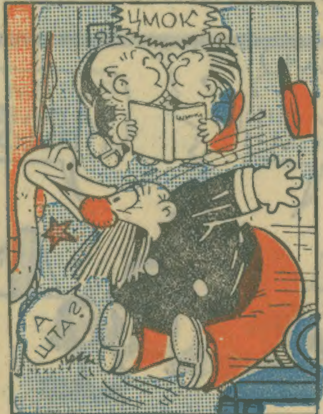

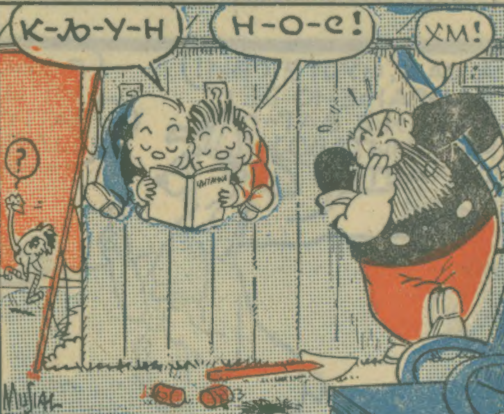

ПОСЛЕ дугог и упорног РАДА

Милиони читалаца знају како су изгледали диносауруси, ихтиосауруси и многобројне друге животиње чији се траг изгубио на нашој планети пре више стотина хиљада или пре више милиона година.

Претставе о њима унете су у научна дела захваљујући дугом и упорном раду најчувенијих палеонтолога и њихових сарадника — илустратора, а читаоци, посматрајући их, не знају колико је труда и знања било потребно да се реконструише спољни изглед само једне од огромног низа ових животиња. Чиме располажу они који стављају себи у задатак да реконструишу физички изглед неке изумрле животиње?

Облик 90% фосилних бића данас одгонетамо искључиво на основу њихових крупних костију. О бескичмењацима према очуваним шкољкама, о кичмењацима на основу костура, поглавито зуба. Очување целог организма, или бар неких меканих делова, догађа се сасвим ретко и то обично код оних животиња које су „недавно" изумрле. Мамути су очувани у сибирском леду и на Аљасци, један носорог у Галицији, једна циновска птица у Новом Зеланду, итд.

Захваљујући једној врсти смоле, која је натопила готово балсамовала тела разних инсеката, ми смо у могућности да видимо како су изгледале извесне ситне животиње чак и пре 50 милиона година. А захваљујући специјалним солима у муљу неких бара, језера и морских рукаваца, остала су сачувана тела извесних риба које су живеле пре 300 милиона година. Али до оваквих крупних открића наука долази врло ретко, а и кад дође, они, нажалост, често оповргавају најсавесније претпоставке које су биолози пре тога учинили.

Кивије није имао право

Палеонтолози су најчешће приморани да врше реконструкције на основу врло скромних налаза. Њихов посао је тежак и незахвалан. Чувени француски палеонтолог с почетка 19 столећа, Жорж Кивије, био је изјавио да може да створи тачну слику целе изумрле животиње на основу само једне кости или једног зуба. Оваква претеривања су била могућна само док је ова наука на сасвим младим ногама. Тачно је да се могу чинити претпоставке на основу аналогије, али не у толикој мери како је Кивије тврдио. По једној кости или једном зубу може да се закључи само да ли су припадали преживару, месождеру или глодару. Зато што постоји одређена веза између делова сваког појединог организма, могућно је на основу познатог, пронађеног дела да се закључи какав је био онај други део, али само онај који се налази с њим у анатомској зависности. Притом треба увек имати на уму да закон узајамних односа, онакав како га је поставио Кивије, „отац палеонтологије", има много изузетака.

Најтежа загонетка

Наравно да није потребно имати целокупан костур једне животиње да би се утврдила њена општа структура. За кичмењаке, пошто су им стране симетричне, треба имати само једну од њих. Непотпуна кост може се замислити продужењем у гипсу и додавањем облика који се претпоставља. Тако се врши комплетирање костура.

Није довољно да палеонтолог састави костур, него мора и да утврди држање тела и положаје главе док је животиња била у животу. Сетимо се само случаја великог гмизавца названог игуанодон, који је, на основу састављеног скелета класиран као четвороножац кратког врата с неком врстом рога на ивици носа. Међутим, кад је у Бернисарском тресетишту, у Белгији, нађен неоштећен костур овог цина, установљено је да није био четвороножац већ двоножац, да се кретао као кенгур и да је оно што је названо рог, била једна од две мамузе које је имао на спољним странама лактова.

Налазишта ишчезлих животиња углавном се састоје од гомила костију различитих двоножаца и четвороножаца. Научник мора добро да пази да од остатака различитих костију не начини животињу која никад није постојала. Колико је за овај рад потребна пажња нека нам послуже као примери уџбеници озбиљних наставника у којима се могу видети лоше реконструкције човеколиког мајмуна. Они су главу нашег претка обично састављали од орангутанове чељусти и човечјег чела, а такав спој нема никакве логике са стварним развитком наше врсте.

Претпоставимо да је један палеонтолог успео да склопи костур непознате животиње и да је делове костију који недостају излио у гипсу. Постигао је много, али тиме није завршен његов посао. Сад долазе нове муке: да се реконструишу мишићи, што такође захтева велику тачност. Тек после тога научник ће завршити свој посао и на његово место ступа „песник", који ће животињи дати спољни изглед, али, наравно, никако на основу пуке маште.

Као што знамо, рибе и гмизавци покривени су крљуштима, кожа водоземаца је нага, птице имају перје а сисари су покривени длаком. Али тешкоћа се састоји у томе што постоји много изузетака од ових правила. Јер, има риба без крљушти, јегуља, а ни крљушти у свих риба нису исте. Постоје и амфибије којима кожа није глатка. Проналаском горњег дела тела једног давно ишчезлог водоземца установљено је да је био обложен кожом сличном крокодиловој. Ако огромна већина птица располаже перјем има их, као киви са Новог Зеланда или пингвин, који наместо перја носе неку врсту длаке. А шта да се каже о сисарима? Шта о боји животиња, кад се зна да на некима постоје шаре састављене од читавог спектра.

Посао палеонтолога, као што се види, захтева велико знање, па се ипак догађају погрешке. Међутим, иако све реконструкције треба увек примати са извесном резервом, јер се граде на основу закона вероватноће, напори палеонтолога заслужују пуно признање. Поједине реконструкције чак потпуно одговарају оригиналу, што је потврђивано накнадним налазима целих животиња, а ипак кад се посматрају ова чудовишта минулих векова не треба се питати је ли животиња баш тако изгледала. Кад би се чак и догодило да наука нешто измени на реконструисаној животињи, они којима палеонтологија није струка, по свој прилици не би били у могућности да уоче у чему се састоји та промена.

Да би утврдили

У француским Алпима су недавно извршили један опит да би се утврдило колико човек може да издржи на великој висини на мразу и са мало хране.

Четири добровољца, названи „група преживелих алпиниста" боравили су са ограниченом количином хране у веома тешким атмосферским условима на висини од 3.000 метара. Друга група од 6 алпиниста, названа „група преживелих летача" боравила је на висини од 2.850 метара, под готово истим условима. После њиховог „спасавања" медицински је установљено да је њихово здравствено стање „задовољавајуће".

*

Пензионер Камиљо Велф, из села Гресонех у Тренти, иако има 71 годину, попео се до планинарске куће на планини Гнифети, високој 3.674 метра, која припада планинском ланцу Монте Роза. Да би се успео морао је да пређе преко ледника Зиндерн.

Међу најстарије...

Међу најстарије винограде на свету убрајају се они са садницама које дају грожђе за чувено вино Порто. Тачне границе овог виногорја налазиле су се у долини реке Дуро, у Португалији, још 1756, дакле пре нешто више од 200 година. Пошто земљиште и лоза дају веома квалитетно грожђе и вина, становници су још у то време одлучили да се на свакој боци стави заштитни знак Порто, чиме су уствари означили да је то вино из истоименог португалског града. А дубљи разлог за овакву ознаку је тај што је 300.000 становника, који живе искључиво од виноградарства, јер је земља песковита и не успева никаква друга пољопривредна култура, хтело да се осигура од могућних фалсификата.

Треба напоменути да се извоз овог португалског вина већ деценијама налази у рукама неколико енглеских породица, чије генерације живе у Португалији али децу васпитавају у Енглеској. По завршеним студијама, њихови синови и кћери се враћају у Португалију али бракове склапају само у Енглеској или међу собом. Они у Португалији имају своју властиту болницу, спортске терене, свој клуб у коме се састају и у који не може да уђе ниједан странац.

Ови цртежи никако не претендују на историску тачност. Дуга историја аутомата протегла се на многе хиљаде година — наши наивни пећински преци нису знали ни за управљање с даљине, ни за аутоматско регулисање. Њихови „аутомати" — замке, клопке, лукови — били су веома једноставни.

Али, уметник је подлегао искушењу да основне ступњеве развитка аутомата претстави на примеру једне веома древне породице која је одлучила да своје пећинско пребивалиште замени кућом од дрвета. За њу је требало много стабала и дасака. Градитељима је пре свега био потребан алат и, као што видите, они су измислили тестеру (1). За рад тестером била је неопходна не само физичка снага, већ и вештина. Тада, претворивши тестеру у круг насађен на осовину, они су дошли до прва машине — циркуларне шумске тестере (2). Машина је омогућила да се чисто физички рад, који је пребачен на снажна плећа главе породице, одели од сложене улоге управљања и додавања материјала. Верујемо да је због тога глава породице дошао на идеју о машини која би сама радила (3) и за то искористио снагу тока једне оближње реке.

Кад је касније био измишљен уређај за додавање материјала — тачније речено дрвени жљеб по коме су стабла клизила сама — појавили су се услови за управљање и контролу из даљине (4). Управљање машином свело се на регулисање физичке снаге, уствари воденог тока. Да би се то постигло, требало је знати колико је оптерећење на осовину тестере што зависи од низа променљивих чињеница — оштрине зубаца, тврдоће дрвета и сличног. Начинивши примитивни преносник у облику опруге који мери оптерећење, глава породице могао је тада да пулт за управљање машином смести тамо где му је најзгодније. Али, ни решење тог веома важног задатка није га ослободило сваког рада: и дању и ноћу био је принуђен да прати померање казаљке на показивачу и да помера ручицу.

Најзад је дошао на идеју да ланац контроле и ланац управљања веже једним чвором (5). То је била радост! Једним чвором били су повезани сви проблеми аутоматике.

Понекад чак и данас није потребна веома висока математика и сложени електронски мозгови да би се тај чвор развезао, то јест да се у потпуности осигура однос између услова процеса и делова аутомата који регулишу његов рад.

Тако се, ето, појавио аутомат (6) који је преузео сав рад око припреме материјала за подизање удобног домаћег гнезда. Нашим прецима остале су тада слободне и руке и глава да даље размишљају како свој живот да учине удобнијим и лакшим.

СА ОНЕ СТРАНЕ ШУМЕ

Ноћ је била веома мрачна. Ниски и густи облаци спустили су се сасвим до морске површине тако да се чинило као да их прамац брзог чамца за искрцавање сече. У задњем делу металног корита брода седела је група војника у немачким униформама. Полуиспушена цигарета ишла је из руке у руку, нервозно су извлачени димови и заклањан рукама жар.

Још неких десетак минута и једна од смелих савезничких акција требало је да отпочне. Двадесет енглеских командоса, преобучених у немачке униформе, журили су на заплењеним немачким колима да се искрцају готово стотину километара иза немачких линија на фронту у средњој Италији. Борбе за Монте Касино су још трајале и Немци су стално довлачили појачања.

Поручник Рајнолдс и капетан Свен стајали су на прамцу чамца и, док им је ветар наносио пену у лице и квасио им мантиле које су „позајмили“ од немачких заробљеника пре неки дан спроведених у штаб, тихо разговарали о задатку.

— Обавештајац К. јавља да се једна немачка панцер-дивизија улогорила лево од шуме.

— Да, а са друге стране је остатак пешадије коју су Немци извукли из борбе.

Високи капетан погледа на светлеће сказаљке ручног сата. Десет до дванаест. Тих али продоран глас вође чамца допре кроз мрак:

— Сви на своја места! Приближавамо се обали!

Сада је сваки тренутак био важан. Један погрешан маневар и чамац је могао пристати тачно тамо где је врвело од немачких војника.

Све очи су гледале напрегнуто као да секу мрак. Одједном се појави обала кроз маглу и готово истовремено јак потрес заљуља чамац, који се сасвим насукао на обалу. Сада је све рађено просто механички. Један за другим командоси су искочили на обалу и не осврћући се претрчали оних стотинак метара што су их одвајали од шуме чији су се црни обриси назирали кроз маглу.

Провући аутомобиле између дрвећа до блатњавог пута који је ишао средином шуме била је права мајсторија иако су кола била прављена за сваки терен.

— Дођавола, од сваке сенке ми се чини да је Немац, — гунђао је наредник Полак незграпно се држећи за врата кола која су отскакала по неравном друму.

Вожња није дуго трајала и кола се одједном нађоше на малој чистини усред читавог реда немачких пољских кухиња. Не би се могло рећи ко је био више изненађен — група енглеских командоса или поспани немачки стражар.

Капетан Свен се брзо снађе и искочи из кола. Дижући руку у хитлеровски поздрав приђе стражару и на реском немачком језику затражи да буде одведен пред команданта коморе.

Нико у колима није знао шта се сада може десити. Руке су само грчевито стезале кундаке машинки и сваки незгодни покрет стражара могао је изазвати борбу. Али стражар, верујући да пред собом заиста има немачког официра, мирно отпоздрави и поведе високог енглеског капетана ка једном шатору из кога се искрадао зрак светлости.

Енглез је, корачајући ка шатору, грозничаво покушавао да смисли шта треба радити. Унутра је затекао дебелог поручника који је покушавао да прекрати време флашом Кијантија. На зиду су висиле неке табеле и графикони вероватно о стању снабдевања јединица које је ова група кухиња хранила. Гледајући те графиконе Свен доби идеју.

После кратког поздрава поче да виче на полупијаног Немца. Било је тешко само док је почео а затим су се речи низале саме тако да је и самом њему било чудно како је све то могао смислити тако за трен. Брзо је успео да убеди Немца у своју специјалну мисију — од главне команде којој су се јединице на овом сектору фронта жалиле да добијају мала следовања, добио је налог да провери шта се то ту збива.

Немац не само да је веровао већ је почео и да се правда — износио спискове људства по дивизијама које је снабдевао, тако да је за непуних десет минута командос знао тачан број и имена немачких јединица на целом сектору. Подаци које је овако случајно добио били су од неоцењиве вредности тако да је одмах могао да се врати своме штабу. Али Енглезу се тек сада осладила игра и он затражи од свог немачког „колеге“ да му тачно на мапи означи пут којим може да стигне до тенковске дивизије а затим и до пешадиских јединица на другом крају.

Убрзо је мала колона командоса лагано пришла логору немачких трупа са обе стране шуме. Специјално обучени људи су пронашли и пресекли жице пољских телефона а везали сопствене апарате на улазне водове.

Према плану цела операција требало је да почне тачно у 2 сата по поноћи. И заиста када су сказаљке додирнуле одређене бројеве кроз ноћ се проломише детонације. Два бацача које су командоси скинули са кола почеше да брзом ватром туку немачке логоре са обе стране шуме. Заштекташе митраљези.

У истом тренутку телефонисти почеше на немачком да зову команде немачких јединица обавештавајући да су се јаке савезничке снаге под заштитом ноћи искрцале и да већ напредују. Само, тенкистима који су се налазили на источној страни шуме објаснили су тако да се непријатељ налази на западу, а пешадиским јединицама обратно. Требало је да се Немци доведу у забуну и почну ноћу да се међусобно туку,

После прве забуне Немци су се „снашли“, и према упутствима телефонисте, почели да засипају гранатама једни друге.

Кад се битка разбуктала командоси су се један по један повукли. Шума је на многим крајевима горела од експлозија тенковских граната. На једном месту командоси налетеше на групу тенкова која је почела да се пробија кроз густиш ка „непријатељу“. Неколико „охрабрујућих“ речи на немачком још више увери Немце да се са оне стране шуме заиста налазе јаке „савезничке“ снаге.

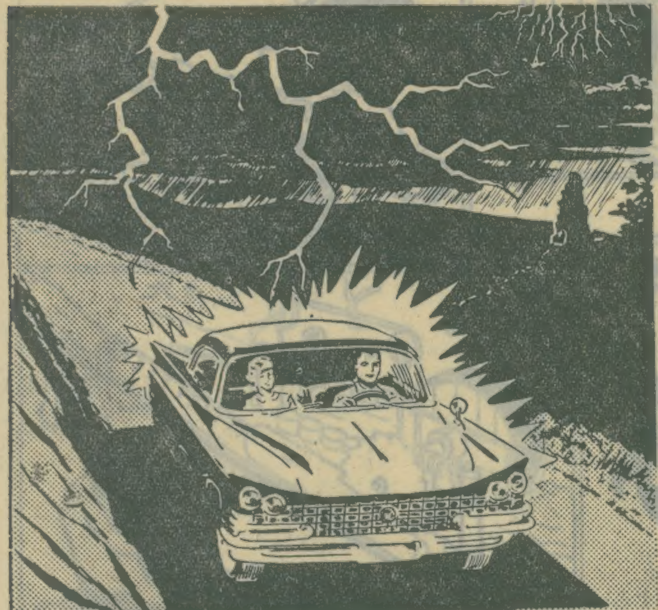
Тачно у четири сата ујутру и последњи командос ушао је у чамац који је неопажен чекао на обали. Забрујаше мотори и мали брод остави за собом пакао од експлозија.

Запрепашћење немачких војника заробљених у току борби следећих дана није имало граница када су чули да официри који их испитују не само знају тачна имена њихових јединица већ и шта су последњих дана јели.

У случају невремена

Пошто у Сједињеним Државама сваке године изгуби живот велик број грађана услед временских непогода, специјално услед грома и олује, чикашки Институт за заштиту грађана издао је следеће упутство:

„Ако вас задеси невреме, не тражите заклон испод усамљеног дрвета, у близини електричних жица, електричног или телефонског стуба и близу жичане ограде. Клоните се воде

(река, језера итд.), незасађених равница и спортских игралишта. Ако сте на коњу, бициклу или на трактору, спустите се на земљу и потражите улегнуће или стрмину. Ако сте у аутомобилу, зауставите се, затворите прозоре и не излазите напоље. Ако се налазите у пошумљеном пределу, склоните се испод жбуна, никако испод дрвета. У кући се не приближавајте отвореном прозору или вратима и избегавајте близину већих металних предмета. Не чекајте прве громове да кренете у заклон. Још пре но што они падну, атмосфера набијена електрицитетом врло је опасна, јер из ње сваког тренутка може да плане смрт“.

ИРСКА БАЈКА

WALT DISNEY

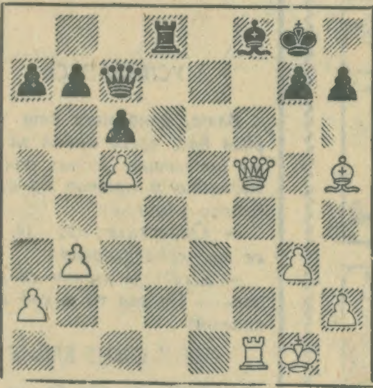

Учимо шах

XCIV

На турниру у Њујорку, 1924 године, Рети и Богољубов одиграли су партију за коју је Рети као бели добио прву награду.

Ово је једна позиција из те партије. Материјално, противници су потпуно једнаки, али позиционо Богољубов стоји много слабије. Рети господари ф-линијом, а то је пут до црног краља. И само два потеза биће потребна белом да црног примора да се преда.

1. Лх5—ф7+ Кг8—х8; 2. Лф7—е8! Богољубов предаје.

Да је топом однео белог ловца, био би матиран у два потеза. А да је жртвовао свог ловца и повукао х7—х6, доживео би исту судбину:

2... х7—х6; 3. Дф5:ф8+ Кх8—х7; 4. Ле8—г6+ Кх7:г6; 5. Дф8—ф5 мат.

Поље ф7, на коме је бели дао шах црном, било је пресудно за исход многих шаховских партија.

ДВА НОВА ТЕХНИЧКА ИЗУМА недавно су са успехом испробана у једној челичани у Дуизбургу. — Први веома олакшава пренос топљеног железа од високих пећи до места прераде. Уствари овде се ради о једном огромном „тигању" који одједном може да прими око 200 тона растопљеног железа из пећи. Овај „тигањ" у покретном раму клизи по шинама и веома брзо преноси товар тако да железо не губи топлоту и може одмах да се подвргне преради. Други проналазак је у вези са преносом шљаке. Сада се први пут у историји металургиске индустрије она може да преноси специјалним камионима дугим 7,30 а широким 3,50 метра. Снабдевени са 18 пуних гумених точкова и хидрауличним дизалицама које могу да пребаце 36 тона шљаке, камиони имају и јаке моторе од 170 коњских снага. Кабина спроводника је обложена слојем земље као изолатором од топлоте коју ствара усијана шљака. Шофер има покретно седиште и на располагању два волана која служе за маневрисање напред и назад што му све омогућава вожење без тешкоћа.

НА РАЈНИ код града Леверкузена идуће године биће саграђен нови мост дугачак 1059 а широк 29 метара. Он ће спајати аутопутеве који се налазе на истоку од Рајне и други са леве стране Колоњ—Екс—Шапел.

У ПЛАНИНСКИМ ОБЛАСТИМА БАВАРСКЕ ускоро ће бити саграђен млековод дуг 300 метара. Њиме ће се преносити млеко из непроходних крајева у нарочито уграђене уређаје за расхлађивање у долини. У време кад млеко не буде текло кроз канал који ће иначе бити од пластичне материје канал ће се чистити водом са планинских извора.

ТЕЛЕФОНСКИ РАЗГОВОРИ БЕЗ ГОТОВИНЕ — Енглеска пошта намерава да још током ове године уведе нови систем телефонских веза за своје претплатнике. Сваки власник телефона моћи ће да позове било који број у Великој Британији или у иностранству а да не плати ништа у готовом, јер ће имати свој картон под шифром. Довољно је да претплатник каже своје име и број шифре и да добије тражени број био он у оближњем месту, у Токију или Њујорку.

СВЕТЛЕЋИ ПРСТЕН НА ЦИГАРЕТАМА — Ускоро ће једна шведска фабрика да пусти у промет нову врсту цигарета са светлећим прстеном који треба да означи „критичну тачку" до које се сме пушити. Даље — може да шкоди здрављу. У вези са овим, шведски министар народног здравља је изјавио да су вршена дуга испитивања 19 врста шведских и 18 врста иностраних цигарета и да је установљено да треба бацити цигарету кад је од ње остало 46 милиметара.

ПРОПИС ЈЕ ПРОПИС — У Кенту, у Великој Британији, дошло је до пожара у једној болници за инфективне болести. Али ватрогасци су могли да интервенишу тек пошто су примили инјекције — да се не би заразили.

У ОГЛЕДАЛУ СТАТИСТИКЕ — У циљу проучавања проблема домаћинства Уједињене нације су организовале анкету за домаћице широм света са питањем: Колико часова недељно проведете на кућним пословима? Утврђено је да Американка проведе најмање око 63 часа недељно, јер јој стоје на располагању многе машине. Поред тога конзерве и унапред припремљена храна у многоме јој олакшавају рад у кући. За Американкама долазе Пољкиње које троше недељно између 81 до 89 часова, па Италијанке са просечно 85 до 102 часа, док Францускиње употребе нешто више — од 91 до 110 часова. У кући крај штедњака највише времена проведу Немице и Швајцаркиње: по 109 до 120 часова.

Да ли знате?

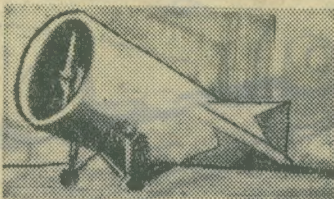
ВИШЕСТРУКА ПРИМЕНА

Штит у боји причврсти се на обичне наочари и има вишеструку примену. Спуштен, служи као наочари за сунце, а подигнут само до половине стакла на наочарима штити возачеве очи приликом ноћне вожње. Само лаким нагињањем главе унапред заштићује од јаких светлости фарова других аутомобила а при обичном осветљењу омогућава посматрање кроз доњи део стакла.

ПРВИ МОДЕЛ

Ово је први модел летећег бурета без крила — у природној величини. Америчку верзију овог француског Колеоптера, конструисао је др Александар Липиш. Летилица за вертикално узлетање и слетање има у трупу два пропелера који се окрећу у супротним правцима и увлаче ваздух кроз цилиндрично тело.

Радиопријемник са снажним транзистором, који може да се носи у џепу, производи се сада и у Америци. Али, то није новина, јер се овакви пријемници одавно производе у Јапану, а извесни су веома прецизно израђени тако да америчка индустрија није била у стању дуже времена да их производи.

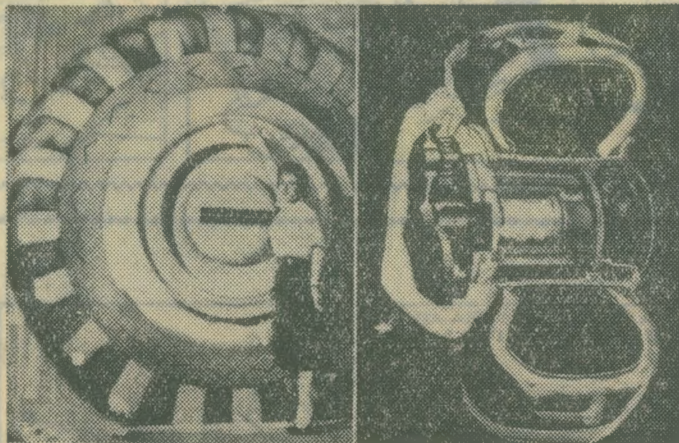
Ненси Рајдаут, америчка првакиња за смучање на води, способна је да се босонога одржи на површини мора док моторни чамац јури брзином од 55 километара на сат. Међутим, њен светски рекорд (кад је обучена у трикоу) износи 100 километара на сат. У таквој прилици она се држи за уже вучено хидропланом.

Опити са вештачком кишом успешно су извршени у Алжиру на простору на око десет хиљада квадратних километара. Сматра се да није далеко време када ће пољопривредне области моћи да поручују кишу кад год им буде потребна.

Највећи кинески „град" ван граница Кине налази се у САД. То је кварт у Сан Франциску у коме већ деценијама живе Кинези — има их 35.000.

„О старцима се не води довољно рачуна!" — узвикује писац једног чланка у француској штампи. Према подацима које он износи, 77 отсто свих стараца у Француској живи потпуно усамљено, 3 отсто их је у склоништима, а само 20 отсто налази се у породичном кругу своје деце.

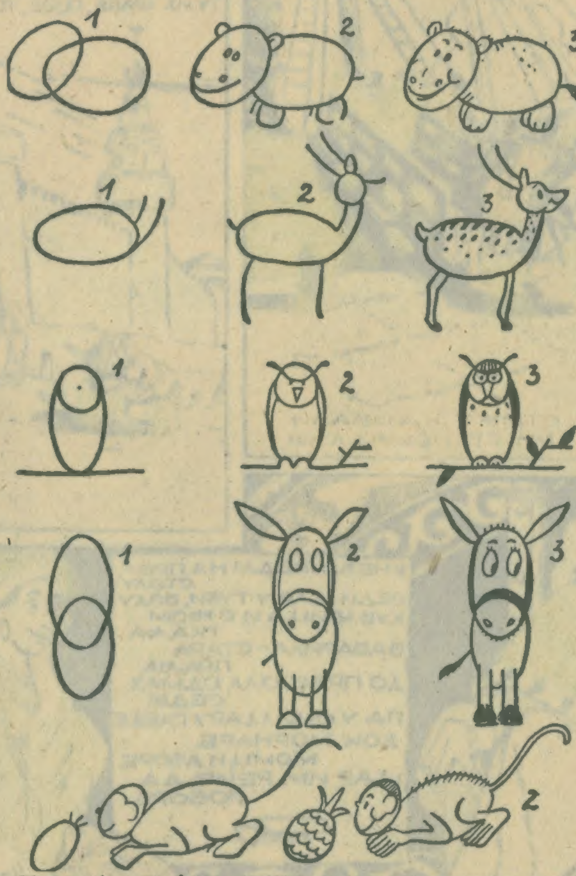
ЕЛЕКТРОМОТОР У БУРЕТУ

У средини овог великог точка налази се електромотор због чега ће се примењивати на тешким возилима. Захваљујући оваквом смештају мотора, неће бити потребан преносни систем зупчаника.

ДЕДИНЕ ВЕШТИНЕ

КАКО ЋЕТЕ ДА ПОСТАНЕТЕ ДОБАР ЦРТАЧ

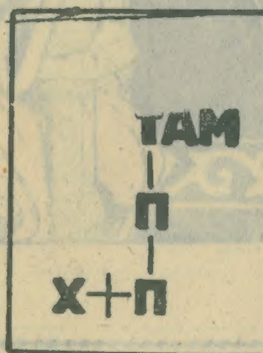
Покушајте па ћете видети да је лако нацртати све ове животиње.

ОКЕАНСКИ БРОДОВИ

Сваког дана тачно у подне један прекоокеански брод крене из француског пристаништа Хавра за Њујорк. До Њујорка путује седам дана. Исто тако, сваког дана у подне пође и један брод у супротном правцу, из Њујорка за Хавр, и тај пут превали такође за седам дана. Кад седнете на брод у Хавру, колико ћете бродова срести за време пута до Њујорка?

(На самом поласку из Хавра срешћете први брод, онај који је седам дана раније пошао из Њујорка. После 12 сати вожње срешћете други, и све до Њујорка наилазићете сваких 12 сати (у подне и у поноћ на један брод. За седам дана — 14 бродова. Затим још један, онај који крене из Њујорка у тренутку кад ви тамо стигнете. Дакле, укупно ћете срести 15 бродова)

КОЈА ЈЕ ОВО ЖИВОТИЊА?

Хипопотам (Х и П о П о Т ам)

ШАЉИВА ПИТАЊА

Кад сека и бата узму из креденца десет колача, петнаест коцки шећера, 20 бисквита и 5 јабука, шта ће добити свако од њих? (батине)

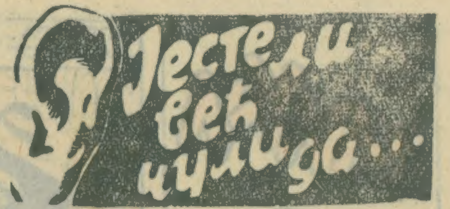
Чија је душа цвет? (мајчина душица)

Која је жена птица? (Катица)

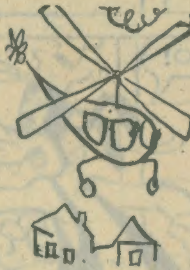
Какав је црнац кад се окупа у Црвеном Мору? (мокар)

Када деца не једу колаче? (кад немају)

Која животиња стоји на небу? (велики медвед)

... назив „хеликоптер" за ваздушно возило с крилима која се окрећу увео је, 1863 године, Француз

Гистав де Понтон д' Амекур. Сам назив је иначе начињен од грчких речи хеликс = спирала и птерон = крило.

...израз „нужно зло" први је употребио у једном свом делу комедиограф Менандар (рођен око 343 године пре наше ере).

... акварели, слике израђене воденим бојама, биле су познате још у старом Египту где су их сликали на папирусу. За акварелe су такође знали у старој Кини, Јапану и Индији.

... од свих земаља на свету Индија има

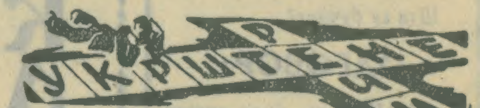
највише говеда: 155 милиона грла.

...совјетски научници пронашли су недавно специјално стакло које је тврђе од челика, лакше од алуминијума, а може да издржи температуру до 1000 Целзијусових степени. Ново стакло добило је име „ситал".

... најкишовитији крај на свету сматра се планина Вајмале на Хавајским Острвима. Просечна годишња количина воденог талога износи 12,5 метара, а последњих година забележен је рекорд од 15,84 метара. Занимљиво је да оближњи град Вајманс, који се налази на обали мора на свега 24 километра од Вајмале, има годишњи водени талог 0,5 метра.

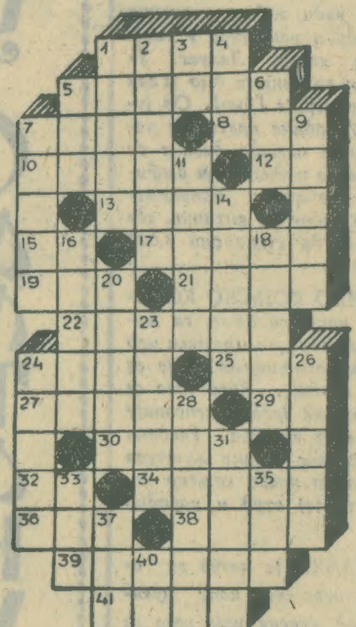
... риба лофиус веома је лукав и спретан ловац. Она дочепа за ногу галеба, повуче га на дно и тамо поједе.

... више од девет отсто укупне електричне енергије у свету производи се коришћењем земног гаса.

Водоравно: 1) пристаниште у Италији; 5) град у Италији; 7) део целог; 8) узвик; 10) област на Пелопонезу; 12) ономатопеја лавежа; 13) француски књижевник („Три мускетара"); 15) памет; 17) прилог за време; 19) један халогени елемент; 21) мала стајаћа вода; 22) град у САД; 24) врста хемиских једињења. 25) град у Финској; 27) домаћа животиња; 29) мера за површину; 30) наша река; 32) немачки физичар (19 в.); 34) наш рудник угља; 36) лука на Јадрану; 38) младунче кошуте; 39) примитивна кућа у природи; 41) санитетски памук.

Усправно: 1) врста метеора; 2) личност из „Хиљаду и једне ноћи"; 3) грчко слово; 4) врста атмосферског талога; 5) место на Брачу. 6) отац (слов.); 7) град у мађарском делу Барање; 9) прилог за место: 11) једноћелична животиња; 14) украсна биљка; 16) наша планина; 18) врста двоколице; 20) град у Тексасу; 23) врста птице; 24) угљени хидрат; 26) река у Јужној Африци; 28) један минерал. 31) пристаниште на Црвеном Мору; 33) биљка из које се добија опијум; 35) женско име; 37) шанац; 40) музичка нота.

РЕШЕЊЕ ИЗ ПРОШЛОГ БРОЈА

Водоравно: 1) крај; 5) Кведер; 7) тера; 8) дар; 10) магла; 12) би; 13) Акра; 15) нг; 17) астма; 19) Арг; 21) елан; 22) морнар; 24) село; 25) ски; 27) пчела; 29) ас; 30) шала; 32) ам. 34) талир; 36) тат; 38) дива; 39) корида; 41) Рона.

Усправно: 1) кврга; 2) реалка; 3) ад; 4) јед; 5) кеа; 6) Раб; 7) тмина; 9) Рисан. 11) арсен; 14) атлас; 16) Грмеч; 18) марка; 20) Голеш; 23) ролат; 24) спрат; 26) Истра; 28) Аладин; 31) Алида; 33) мак; 35) ива; 37) тор; 40) ро.

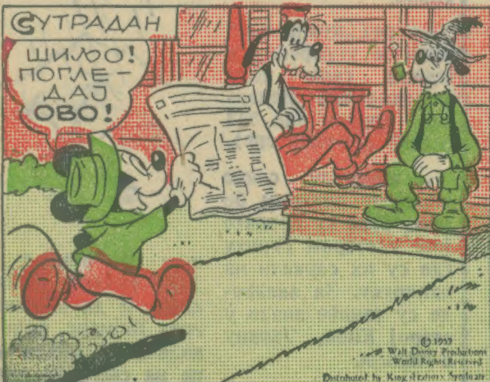

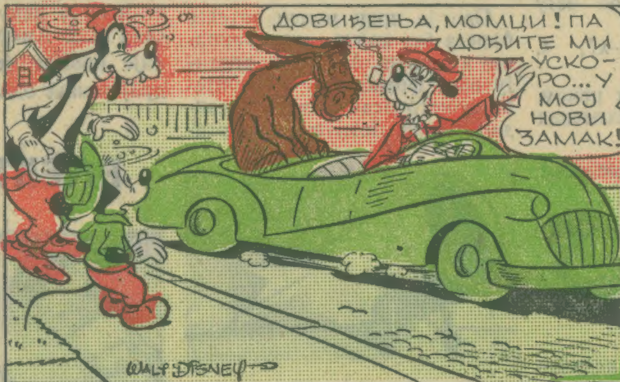

УСПАВАО СЕ

Влаја, иако није баш тако рђав ђак, често дрема за време предавања. Једног дана је задоцнио и пришао да се оправда учитељу:

— Опростите ми, ја сам се код куће успавао.

— Шта?! — зграну се учитељ. — Па зар ти и код куће спаваш!

СВЕ У СВОЈЕ ВРЕМЕ

— Децо, ко зна да ми каже када је јабуке најзгодније брати? — поставио је учитељ питање.

Јавио се Гаја и рекао:

— Молим лепо, најзгодније време за брање јабука је када су пси везани.

ДОБРО ЈЕ ШТО НИСУ ВЕЋИ

Попај дошао на пијацу и погађа се за ракове:

— Много тражите. Ја налазим да ракови нису јевтини, али нису ни велики, а најпосле, чини ми се да нису ни много свежи.

— Е, онда је права срећа што нису много велики! — додао је продавац.

ПИТАЊА И ОДГОВОРИ

Ко су били дијаци?

Кад је основано позориште у Бизерти?

Шта је: велико коњско копито?

Шта је бучанка?

Шта су бучице?

ОДГОВОР:

ДИЈАЦИ су били писари царских повеља у српској дворској канцеларији у Средњем

веку. Радили су под управом логотета.

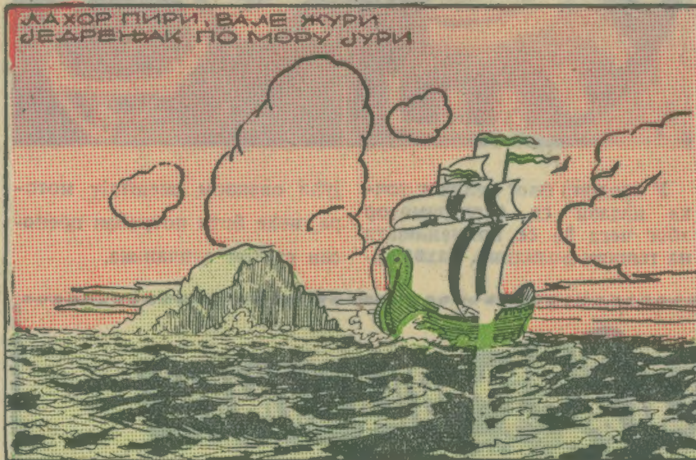
ПОЗОРИШТЕ У БИЗЕРТИ основано је у априлу 1917 године ради забаве српских инвалида и рањеника у војничком логору Лалуас. Управник позоришта био је глумац Димитрије Гинић. Од јула 1917 године претставе националних комада даване су у нарочито подигнутом амфитеатру без крова, направљеном по узору на античке, где је могло да стане око 3.000 гледалаца.

ВЕЛИКО КОЊСКО КОПИТО је врста шкољке, са љуштурама обраслим разним морским животињицама које се тешко скидају. Због тога се ове шкољке једва распознају од осталог камења. Гледана са унутарње стране љуштура потсећа на право коњско копито, те јој отуд и народно име.

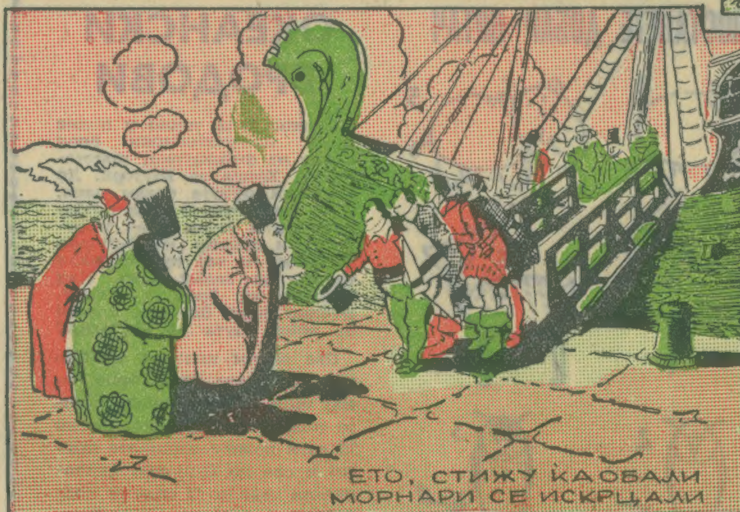
БУЧАНКА је назив за округлу девојачку капу прављену од црвене чоје која се раније носила у Левчу.

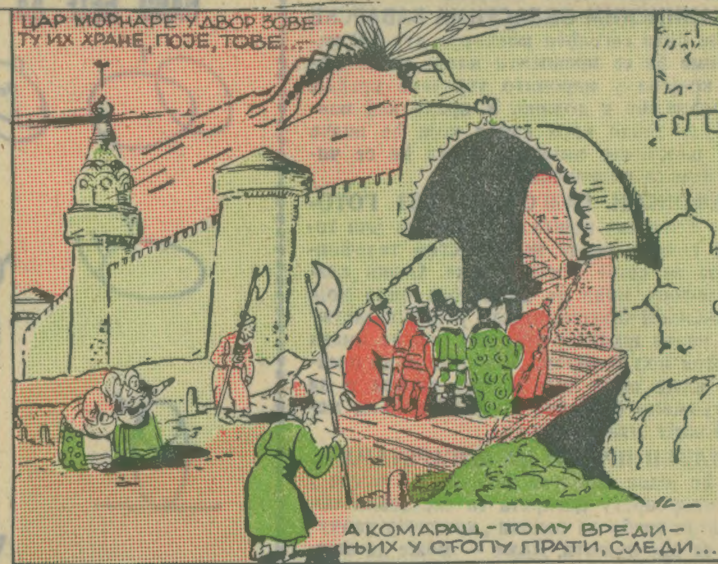
БУЧИЦЕ су смокве које имају смеђу кожицу и црвено месо. Сматра се да су оне најслађа врста смокава.

БАЈКА О ЦАРУ САЛТАНУ

Одговорни уредник Стојиљко Стојиљковић, Београд, Македонска 31 — Издаје и штампа „Политика", штампарско-издавачко предузеће Београд, Македонска 31. — Текући рачун број 101 707/1 82. Поштански фах 124. — Претплата за нашу земљу: годишња 900, полугодишња 450; за иностранство: годишња 1.200, полугодишња 600 динара. — Рукописи се не враћају.